(GSDRUCKSACHE)
Рік II. ч. 33. (189) Неділя 16. лютого 1941. Ціна 30 сот.

...ВСЬКІ ВІСТІ

Щоден... ...дня, крім неділь і свят

АДМІНІСТРАЦІЯ:
Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-30
РЕДАКЦІЯ:
Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81

„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung.
Administration: Reichsstrasse 34.
Schriftleitung: Orzeszkowagasse 7.

ПЕРЕДПЛАТА
в краю і закордоном.
місячно . . . . . . 6 зол.
Курс 1 нім. марки — 2 зол.
5 чеських корон — 1 зол.

Зустріч Мусолінія з ґен. Франком

РИМ, 14. II. — Дня 11. II. голова еспанської держави ґен. Франко прибув до Бордіґера в Італії, щоб зустрінутися з Мусолінієм. Ґен. Франко приїхав у товаристві еспанського міністра закорд. справ Серано Сунера, керманича військового кабінету ґен. Москарда, державного підсекретаря для справ преси і пропаґанди Антонія Товара та інших еспанських достойників.

Ґен. Франко в Італії

РИМ, 14.II. — Ґен. Франко приїхав на італійську границю 11. II. в год. 20-тій. На кордоні привітала його спеціяльна італійська делеґація. У Бордіґера замешкав ґен. Франко у віллі „Реджіна Марґеріта", де його сердечно привітав сам Дуче. 12. II. в год. 10-ій ранком ґен. Франко відвідав у товаристві мін. Серано Сунера Мусолінія. Розмова Мусолінія, ґен. Франка та мін. Серано Сунера тривала до год. 13.30. Опісля Дуче прийняв своїх еспанських гостей сніданком. Крім ґен. Франка та мін. Серано Сунера взяли ще в ньому участь ґен. Москардо, державний підсекретар Товар та інші особи. Після обіду ґен. Франко та Мусоліні виїхали до одної віллі над морем в околиці Ґрімальді біля Вентімілія, де продовжували свої розмови від 18. до 19.30 години. Ввечері Мусоліні приймав ґен. Франка та його почот обідом. 13. II. передполуднем Мусоліні приїхав до віллі „Реджіна Марґеріта", щоб попрощати своїх гостей. Прощання було незвичайно сердечне. Коли ґен. Франко покидав Еспанію, його провожали з такими самими почестями, що з ними його вітали.

Ґен. Франко гостем Петена

ВІШІ. 14. II. — Ґенерал Франко і маршал Петен стрінулися в четвер у Монпеліє. В розмові обох шефів держав брали участь еспанський міністр закордонних справ Серрано Сунер, заступник президента Франції адмірал Дарлян, міністр внутрішніх справ Пейрутон і французький амбасадор у Мадриді Петрі.

Ґен. Франко від часу своєї перемоги вперше був офіційним гостем французького уряду. Про зустріч обох голов держав не подано урядово ніяких подробиць. Урядові круги у Віші говорять про створення нової підстави до французько-еспанських взаємин. Мали розвязати справу збігців з Еспанії, що перебувають тепер у Франції.

Повна однозгідність поглядів

РИМ, 14. II. — З нагоди зустрічі ґен. Франка з Мусолінієм, в Римі видали таке урядове повідомлення:

Ранком і пополудні 12. II. Мусоліні, ґен. Франко та мін. закорд. справ. Серано Сунер відбули у Бордіґера розмови. Підчас тих розмов ствердили повну однозгідність поглядів італійського та еспанського уряду як на проблеми, що мають европейське значення так і на ті питання, що в теперішній хвилині цікавлять обі країни. —

Також еспанці видали про зустріч голов обох держав повідомлення, що відповідає змістові італійського комунікату.

Про що говорили Мусоліні і Франко

РИМ, 14. II. — З нагоди зустрічі ґен. Франка з Мусолінієм появилися урядові повідомлення, що особливо звертають увагу на 3 точки: 1) зустріч двох голов держав, що так тісно звязані політичною дружбою, як це є у Кавділльо і Дуче, завсіди має велике значіння. Політичні та військові обставини, що тепер настали, ще більше збільшують вагу тієї зустрічі. Також і це звертає увагу, що ґен. Франко, що досі ще ніколи не зустрічався з Дуче,тепер відвідав його на італійській землі, щоб з ним перевести розмову. Ця подія заперечує всі переборщення ворожої пропаґанди. 2) Тому, що ґен. Франко відвідав Італію підчас війни, його перебування не мало святочного характеру, але вся Італія зустрічала його з гарячими почуваннями симпатії, що вяже італійський та еспанський народи. Очевидно, що зустріч у Бордіґера була присвячена тим питанням, що цікавлять оба краї. 3) Без огляду на те, що виданий комунікат у своюму змісті сухий, він настільки ясний, що подає 2 точки розмов обох державних мужів. Перша з них торкається тих проблем, що мають европейський характер та вяжуться з теперішнім воєнним конфліктом та реорґанізацією Европи. Друга точка тих розмов торкалася цих питань, що в теперішній історичній хвилині інтересують обі країни. Можна здогадуватися, що це йшло про Середземне море та Африку.

Затонув великий анґлійський корабель

НЮ-ЙОРК, 14. II. — В нюйорських морських колах повідомляють про затоплення анґлійського пароплава „Оксфорд", містоти 20.043 тон внаслідок ворожої акції. Цей пароплав, що його будову скінчено 1928 р., віддано до служби як військовий транспортовик. Останньо „Оксфорд" приділено до служби у Східній Азії. Аґенція „Есошіейтид Пресс" подає про затоплення анґлійського вантажного корабля „Сан Карльос", містоти 2.393 тон.

Всесильна і безсмертна культура

Краків, 14 лютого 1941.

На іншому місці подаємо коротку оцінку українського перекладу одної німецької публікації та, окремо, згадку про гарну німецьку статтю про українського Кобзаря. В Українському Видавництві щойно появились дуже гарні дві німецькі читанки для українських дітей. Маємо вістку, що одна німецька письменниця зладила переклад цілої збірки українських байок і казок. З приводу вистави українськоі книжки у Кракові появились в німецькій пресі похвальні замітки й репортажний звіт у радіо. Український поет вже у цьому воєнному часі переклав на українське „Меч і ліру" Кернера. Як ми раділи б, коли у німецькій мові появились переклади архитворів українського письменства: адже безумовно є між ними такі, що не стидаються порівнання з безліччю чужинецьких творів, що діждалися перекладів на різні мови!

І це один із найкращих шляхів взаємно пізнати себе. З хвилиною, коли люди, для яких культурна праця є щоденним хлібом, зацікавляться більш-менш далекою раніш для них тематикою, раз-у-раз відкривають щось нове, справді цікаве, справді варте оголошення. Нема двох думок, що останнє число журналу „Ґенераль-Ґуверneman" (була про нього окрема згадка), де подано низку статтей про український народній побут і культуру, було надзвичайно цікаве і для німців і для українців. Усі такі речі підходять під рубрику не пропаганди, лише *культурної інформації про чужу культуру.* І цим вони саме вартісні: є самі культурницьким вкладом, вартісні самі собою, водночасно теж роблять надзвичайно корисну і благородну роботу — *культурного зближення двох націй.* Ніяка на папері устійнена й із дискусій зроджена програма, як вести плянову пропаґанду свого доброго імени, не принесе стільки успіху, скільки творчі, зроджені із власних стихійних спонук відрух, що походить із сфери культури та належить до ділянки культури.

Очевидно, культурою є не тільки те, що *надруковане.* До культури належать *форми товариської поведінки,* вміння говорити взагалі з чужинцем так, щоб підійти під його рівень знання рідної справи, щоб нікому не пхати великою ложкою своїх справ, чи їх хто цікавий, чи ні, щоб поводитись дискретно, але й свобідно, з повною гідністю, не позхаючи і не розстібаючись, з пошаною для чужого — і себе самого. До культури належить *суспільна мораль,* яка каже так формувати життя колективу, щоб у ньому не траплялись події, що можуть викликувати зґіршення — серед своїх та ще більше серед чужих. До культури належить врешті настільки добре орієнтуватись серед назверхніх течій та всієї кожночасної ситуації — це торкається однаково окремої людини, як і всього національного колективу, щоб не ставити у незручне положення себе самих і свого оточення

своїм несвоєчасним і невмілим підходом до подій і явищ. Чи можна врешті докладно зясувати й убгати у точні формули все те, що належить до культури, коли саме річчю культури є тонко вичувати недосказі й ніколи не наслідувати слона у крамниці з порцеляною!

Культуру — скаже дехто — можна придбати тільки довгими поколіннями. Правда, є такі культурні „імпондерабілія", що їх справді годі відразу вивчити: напр. культуру хатньої обстанови, книжки, театру. Але не є правда, що культура приходить „сама". Ніщо у світі само не діється, ніщо не повстає з пустки, і хоч із молоком матері можна безумовно багато дечого придбати доброго і злого, проте людина тим саме відрізняється від усіх інших живих створінь, що може, повинна і мусить вічно саму себе перевірювати, стежити за собою, вічно вчитися, до самої смерти підтягати себе на щораз вищий ступінь. На щораз вищий ступінь духової культури.

І культури можна вчитися таксамо, як усього іншого, як кожного ремесла. До всякої науки потрібне зосередження волі та й доброї волі та охоти, послідовности і методики. Тисячі української інтелігенції вперше зустрінулись віч-у-віч з німецьким світом, маючи про нього досі дуже імлисте, дуже тьмаве й подекуди — всупереч свому переконанню — зовсім фальшиве поняття. Сотні тисяч українського простолюддя по цей бік Сяну й Буга формує тепер вперше від непамятних часів своє духове обличчя під безпосередньою кермою рідної інтелігенції. Яка знаменита нагода, щоби стомилевими кроками надігнати те, що ми занедбали зі своєї і несвоєї вини супроти себе самих і свого найменшого брата — у ділянці культури. І коли вдасться це зробити — то справді ще раз виявиться наявно, як Боже Провидіння розділює світла і тіні у вселенній: як поруч із нещастям, трегедією і розпукою воєнних страхіть, що ніби байдужні для культурних надбань людства, зростає повага і значіння культури, що йде нестримно вперед, не вважаючи на всі катаклізми світа. Всесильної і безсмертної культури, без якої нація не є нацією і людина не зоветься людиною.

Пригадка фактів і висновків

Від часу розвалу Польщі й створення Ґенерального Ґубернаторства з частини її земель зайшли значні демоґрафічні зміни на його території.

Польські офіційні переписи населення з р. 1921 і 1931, поминувши їх неточність й тенденційність в національній ділянці, не можуть нині творити ніякої підстави до якихнебудь приблизно точних обчислень. Як сказано вище, точна цифра українського населення на теперішній території Ґенерального Ґубернаторства нам зовсім невідома й мабуть не скоро будемо її знати.

З кінцем липня 1940 р. відбувся у Холмі зїзд німецького вчительства люблинського дистрикту, на якому виголосив довший реферат д-р Арльт, тодішній голова українського реферату при уряді внутрішніх справ Ґенерального Ґубернаторства у Кракові. У свому рефераті торкнувся тоді д-р Арльт і демоґрафічної проблеми в Ґенеральному Ґубернаторстві, подаючи абсолютну цифру українців на 750.000. Чули ми тоді, що українці греко-католицького віроісповідання творять три відсотки, а православне 2.5 відсотків загалу населення Ґенерального Ґубернаторства, при чому число римо-католицького населення подано там на 82 відсотки на загальне число населення около 13 міліонів.

За цими даними д-ра Арльта українці греко-кат. віроісповідання творять в Ґенеральному Ґубернаторстві абсолютну більшість серед українського населення і якщо прийняти його цифру 750.000, то на підставі поданого ним відсоткового ключа (3% і 2,5%), число греко-католиків українців є 410.000, число православних українців 340.000 душ. Точности тих цифер не маю змоги провірити, але одно буде неспірне, а то, що українці греко-католики мають абсолютну більшість серед загалу українського населення у Ґенеральному Ґубернаторстві, поминаючи вже їхній здебільша вищий ступінь національного освідомлення й вироблення, хоч знову таки деякі села Лемківщини є темніші від деяких сел Холмщини.

Так воно було і в недавній Польщі. За польською статистикою з 1931 р. було у Польщі 3,336,200 греко-католиків (10,4%) загалу населення, 3,762,500 православних (11.8%), 20,670.100 (64,8%) римо-католиків, 835,200 (2.6%) протестантів усіх конфесій, 3,113,900 (9,8%) жидів і решта припадала на інші дрібні віроісповідання. І тут греко-католики українці, що мешкали виключно в Галичині, переважали абсолютно і відсотково над українцями православного віроісповідання, яких число можна означити на два з половиною міліона (решта — білоруси й москалі).

Польська офіційна національна статистика не охопила зовсім українців римо-кат. віроісповідання у Східній Галичині (т. зв. латинників), що вживали української в розмовах мови і побутом не різнилися зовсім від українців гр.-катол. Їх було щонайменше три чверти міліона і їх усіх зараховали до поляків та безоглядно польонізували. Офіційна польська статистика з 1931 р. зараховувала теж до поляків 487,000 греко-католиків у Східній Галичині і 497,000 православних, що ніколи поляками не були й очевидно не є ними і сьогодні.

Слід ще згадати про розселення українців в поодиноких дистриктах. Замешкують вони південно-східню частину краківського дистрикту (Лемківщина і Посяння) і тут вони усі греко-католики за винятком незначної частини лемків, що вже після світової війни за Польщі перемінили завдяки москвофільській аґітації ,веденої під польським патронатом, греко-католицьке віроісповідання на православне. Офіційна польська статистика з 1931 р. (найбільше населення православної аґітації було в 1928 до 1930 рр. нараховувала їх на Лемківщині 12.000.

Другим дистриктом ,на якого південно-східній території компактною масою мешкають українці, є люблинський дистрикт. Цей дистрикт замешкують українці православного віроісповідання; офіційна польська статистика з 1931 р. число православних у люблинському воєвідстві — отже на території цілої Холмщини з Підляшшям — подавала на 210,000. Українці греко-католики у цьому дистрикті замешкують його південну смугу, що належала до Східньої Галичини, чи пак за Польщі до львівського воєвідства. Не маю даних, щоб устійнити їхне число, але воно зовсім немале.

З віроісповідного поділу українців на території Ґен. Ґубернаторства слідує і їх окремішня церковно-адміністраційна й церковно-єрархічна орґанізація. Тут поминаю питання т. зв. калакутів на Підляшші, що до часу скасування російським урядом унії в 1875 р. були греко-католиками й українцями, а пізніше т. зв. упорствуючими або номінально православними та після 1905 р. стали офіційно римо-католиками і здебільша спольщилися; їх усіх офіційно зараховали як поляків. Дві окремі церковні орґанізації на території Ґен. Ґубернаторства — греко-католицька і православна. до світової війни знаходилися в ріжних державах (Австрія і Росія) і ділили серед різних умов.

Суцільна територія в Ґен. Ґубернаторстві, що її замешкують українці греко-католики, входила в цілості в склад перемиської греко-кат. єпархії. Щойно в р. 1934 на основі декрету св. конґреґації для Східньої Церкви з 10. лютого 1934 р. „Quo optius consuleret" і окремої конвенції польського уряду, що його головним промотором у тій справі був міністр внутр. справ Брон. Перацький, який між іншим за це наложив головою — вилучено з перемиської єпархії Лемківщину і створено окрему Апостольську Адміністрацію, підчинену безпосередньо Ватиканові. Тоді вилучили 9 деканатів: буківський, горлицький, грибівський, динівський, дуклянський, мушинський, романівський і сяніцький — разом 128 парохій з числом 128,000 вірних.

Причини створення цієї Апостольської Адміністрації — зразу з осідком в Романові, пізніше в Сяноці — були чисто політичного характеру.

Апостольську Адміністрацію, що мала бути заборолом проти московського православія на Лемківщині, за польською спонукою обсадили москвофілами, які чинно піддержували вимираюче там москвофільство, а через те — не абиякий парадокс — посередньо і само православія. Нині Апостольська Адміністрація Лемківщини в українських руках і там іде вже скоро вперед процес оздоровлення відносин у церковній і національній ділянці.

Посяння і північна смуга колишньої Галичини на північ від річки Солокії між Бугом і Сяном є дальше під юрисдикцією перемиського греко-кат. єпископа, яку виконує його вікарний єпископ в Ярославі. — Окремий вікаріят з єпископом в Ярославі і окрема Апостольська Адміністрація для Лемківщини в Сяноці це теперішній фактичний стан, що його остаточно вирішать у порозумінні з Апостольською Столицею, мабуть щойно з закінченням теперішньої війни. Покищо не слід перерішувати справи, як виглядатиме церковна орґанізація греко-католиків нинішнього Ґенерального Ґубернаторства і тимпаче недоцільно цю справу порушувати на сторінках преси.

Відживає та орґанізується сьогодні й православна церковна ділянка. Муситься зарахувати як величезний здобуток не лише церковний, але у першу чергу національний, створення власної української церковної єрархії, що усунула вікові московські і польські рішальні впливи на терені православної церкви. Єпископські катедри у створених двох самостійних епархіях — старинній холмсько-підляській і новій краківсько-лемківській заняли українські владики, що вже поведуть дальше з успіхом діло санації і консолідації церковних відносин у своїх епархіях. Православна церква не буде тут уже більше мячем у чужих руках і серед своїх вірних виконуватиме конструктивну національну місію.

Ми вже перед фактом існування двох окремих українських церковних орґанізацій. Цей акт творить обовязок координації їхньої діяльности у загально-національних справах, що вимагає однак від обох тонкого вирозуміння і взаємної пошани. Тому, що ввесь свідомий український загал є проти всяких віроісповідних кордонів у загально-національних справах та за повною згодою і національною консолідацією — твердо віримо, що ніщо не стане на перешкоді такій згоді та в актуальних справах — співпраці. Д-р Степан Баран.

Сніг — катастрофа й добродійство

РЕПОРТАЖ ІЗ ЗАСНІЖЕНОЇ ПРИДУНАЙСЬКОЇ СТОЛИЦІ

(Від власного кореспондента)

Відень, 11. лютого 1941.

Коли в ілюстрованому журналі чи кінотижневику бачите повну снігу картину з підписом „Завії навістили таке й таке місто" — ви, читачі, й не уявляєте собі, що це таке міліонове місто й сніговія. Правда, хто виріс на галицькому Поділлі, той знає, що і в нас бували зими вартні цієї назви. Іноді задуло-закурило, їдеш санками й бачиш, як зпід снігу дими йдуть, — так завалило село. Прокопуватись треба було до стайні, до сусіда, до криниці, село вкривалося сіткою ровів, що нагадували фронти світової війни. Та це мало свій чар: баранкова шапка на вуха, вишиваний кожух на себе, настасівські чоботи на ноги й „кручені" рукавиці з одним пальцем на руку, — ого, не боявся чоловік морозу.

Та у Відні сніг інше діло. Почав іти в понеділок пополудні. Це не був сніг. Не видно було нічого, з неба вниз безупину сунула молочна, міліярдова маса сніжинок. Поки ви перейшли дві-три вулиці, — виростав на капелюсі другий білий капелюх і на комнірі другий сніговий комнір, люди обертались у білі бовдури, черевики встрявали в пухку мілину, вніве́ць ішли дамські зачіски. Трамваї почали лазити повілі, як ліниві жуки, й коли я їхав увечері „Е 2", він уже ледви видряпався на Франценсбріке над рукавом Дунаю. Мій сторож безнадійно боровся мітлою з білою масою, що завалювала тротуари й навертала гори, — і я був справді щасливий, коли скинув мокрий плащ, промочені черевики і вліз у теплу хату, де приманливо курився чай.

А у вівторок уранці? Це була дослівно катастрофа. Цілий Відень застелений 60—70 ц. м. високою білою габою. Ніодного трамваю, серед вулиці стояли самоходи, що застрягли вночі, з яких гості пішки пішли до хат. По коліна у снігу спішилися урядники, крамничні дівчата, листарі. Поїзди спізнилися, пробиваючись крізь білу стихію. Не прийшли берлінські часописи, мінхенські, ляйпціґські. В телефонічних будках годі було відхилити двері. Уявляєте собі, як виглядало урядування, коли десятки тисяч урядовців доїздять з передмість, з далеких кварталів, звідки не можна видістатись.

Сніг, що є романтикою на Поділлі, став справжньою великою суспільною проблемою. Авта, мотоцикли, автобуси, все, що не мотором, взяло змі́ця в лоб. Не довезено маси харчевих продуктів, сніг ударив по шлунках. Ті, що торгують на прилавках, не могли розкласти краму, продавці часописів, каштанярі — збезробітніли. В харчівнях, кавярнях і крамницях товпилися засніжені постаті, мокрі, отікаючі водою й наносили снігу, що творив на долівці баюри. Папіроску годі було на вулиці курити.

В полудне сніг перестав летіти. Відень став чистенький, білий, як молода до шлюбу. І тихий, як дитина в білій постелі. Шуркали тільки лопати, прокопуючи дослівно рови попід камениці. Урядників звільнили годину скорше, щоб могли поспіти на обід, черговий день служби пересунено на годину пізніше. Школи взагалі замкнули брами.

Та цього ж пополудня, коли перестав іти сніг, вертаючися до хати і міг уже бачити, як Відень кинувся до боротьби зі стихією.

Почалося з того, що на всіх „трактових" вулицях зароїлося від людей з шуфлями й лопатами. В імя „ґемайншафту" викликано всі організації на вулицю. На Шоттенторі „прорубували" шлях трамваям піоніри, вояки обкидали снігом дівчат, весело сміючись, коли віденочки грузли по коліна. Під головною поштою чорніло від плащів „Гільфсполіції". На Кертнерштрассе, корзі Відня, працювали відділи Гітлерюгенду, коло Опери ввихалися бронзові одностроï Союзу Німецьких Дівчат. Потім вийшли на вулиці урядники й уряднички всіх категорій. Я бачив багато осіб, які певне не знали в житті як виглядає шуфля. Але кидали, жартували, увихалися. Поліція „мобілізувала" цілими бльоками людей до роботи, доручувала навіть візвання на письмі.

О, як воно мило, що знову чути гомін трамваїв і шум авт. Відень без них — не Відень. Ввечері ходили вони вже по головних лініях, а чергову цілу ніч у Відні було світло і рух, як уже давно не було.

І ось це є благословенство снігу: десятки тис. людей відразу мають працю. Процедура проста. Ідете вранці до службовика маґістрату, що має червонобілу стяжку на плащі й голоситесь. Можете навіть псевдо подати. Дістаєте лопату й визначене місце. Час: від 8—12 і від 2—5, заплата 6.30 марок. Виплачують увечорі — і Ви бачите, як з цього заробітку користають усі: мужчини й жінки, дівчата і хлопці, півдіти. Працювало немало й нашого брата коло снігу, навіть наші студенти, бо Боже мій! Шість марок — це можна тиждень по-студентськи жити й на вулиці цього добра не знайдеш.

Коли пишу ці рядки в затишній кавярні, катастрофа опанована. Комунікація ще, правда, трошки шкутильгає, але цьому ніяка дивниця. Обабіч вулиць стоять гори, їздня дуже вузька і двом автам важко розминутися. Все ще побачите, як люди помагають моторові видобути колеса зі снігу плечима й руками. На тротуарах те саме, є вузькі рови і коли розминаєтесь, мусить хтось з Вас стануги й повернутись боком, бо не пройдете. Зате лещетарів, дітей зі санками й совгами, зате рух на совгиниці при площі Карла! Більший, як підчас »Фолькскітаґ«-у (5. січня), коли, наче наперекір, було вогко й мокро.

Сиджу з товаришем, що вчора теж »доробляєся« на снігу. Оповідає, як жартували, як познайомився з чорноокою Міці, як на обід »начальник« щез на мить, а проте праця ішла далі.

— Трохи руки болять, каже. Але це тому, що я не звик. Ну і трохи забагато »карти« зїв, бо апетит мав чортівський...

На моїм, на сусідніх столиках у кавярні лежать летючки. Цікаві. Віденці й віденки! Земляки! Землячки! Сніговія завдала комунікації Відня важкі труднощі. Партія, управа й військо спільно виснлюються очистити вулиці якнайскорше, щоб рух був нормальний. Управа округи Відень просить цим усіх земляків і землячок відчистити не тільки свої тротуари, але й прилежні вулиці так, щоб трамваєвий рух міг початися знову. Поможіть усі, спільна праця хай швидко усуне непередбачені труднощі. Гайль Гітлер! Бурмістр«.

На вулиці під вікном кавярні видно жінок і дівчат при праці, а на площі стоїть на цоколі чавунний Ґутенберґ, що ніби завинув голову, карк ,рамена і плечі грубим білим шалем зі снігу.

Життя Відня починає пульсувати нормально.

Анатоль Курдидик.

Б. Л.

У минуле

КРАСНОПУЩА

Різьба краснопущенського іконостасу була суцільна, наш український барок, а в малюнках знати було два напрями, один, що навязував до минулого, а другий, що шукав звязків з »грядучим«. Перший, назвім його консервативним, скривався у глибоко викроєних рамах, другий, так сказати б модерний, був на образах. Ці два напрямки не сварилися зі собою, а вдумчивий глядач признавав, що так воно й повинно бути, бо що не творив би чоловік, творить він із двох понук, зі споминів про те, що було і з туги до чогось нового й невідомого. Те нове в краснопущанськім іконостасі найбільше кидалося в очі в його долішній частині, в намісних образах і в дияконських воротах. Намісні образи, Ісус Христос і Матір Божа були більш природної величини, мальовані широким пензлем, сильною і вправною рукою. Рисунок бездоганний, слідне стремління до реального віtворення видеалізованих постатей. Краски живі, ясні й чисті. Казав би хтось, що ті образи малював маляр не під нашим, часто-ґусто імлистим небом, лише під гарячим сонцем Італії. Але ж бо обличчя Матір-Божої так дуже нагадувало якусь нашу, ідеально гарну жінку, що мимохіть відкидалося таку гадку. »Ні, ні!« — казалося, — »це твір якогось таки нашого великого, лише передчасно забутого мистця«. Так само гарні були два янголи на дияконських воротах. Направо білявий, а наліво чорнявий. Білявий синьоокий, кучерявий, з добрячою усмішкою на малинових устах, був наче втіленням найвищої, земської краси, чорнявий, вдумчивий і сумовитий натякав на якусь іншу, невідому нам красу, надземну. Царські ворота хотілося назвати не царськими, а прямо райськими, так гарні були вони й величаві. Величаві були Пантократор, Апостоли й Пророки, тільки празнички висіли зависоко, щоби можна їх було гідно оцінити.

В церкві нічого більше замітного не було, хоч би ще великі дереворити по стінах і олійні портрети Собіського, його жінки Марії та їхніх синів, що висіли на поруччях хорів. За те в захристії в шафах та скринях зберігалися дорогоцінні фелони й інші церковні ризи, ткані, вишивані й гаптовані руками двірських панночок. Манастир і церкву основував Іван Собіський, що по мамі був посвоячений з українським родом Даниловичів.

Не знаю, чи є де такий замок, старий панський двір, або манастир, щоб не мав своїх переказів та леґенд. Бог знає звідки вони беруться. Одні, як зелений мох виростають на сірих дахах, інші, як корчики лози, або берези прозябають із скалубин мурів, ще інші семибарвною веселкою мерехтять над банями церков.

І краснопущенський манастир мав свої леґенди про свої заснування.

Першим ігуменом манастиря був Ґедеон Буйницький.

Він то мабуть спровадив зі Львова малярів, підшукав різьбарів та позолотників і протягом десяти літ зготовлено славний краснопущецький іконостас. В манастирі зібрано також чимало книг та рукописів. Деякий час відбувалися тут і теольоґічні виклади, а у великий піст приїздив митрополит на так звані »реколекції«, бо мало де можна було так всецільо забути про суєту мірську й про злобу дня, як у Краснопущі. Був це якийсь свій, окремий світ, дуже далекий від широкого грішного світа, але не замкнутий у зимних мурах, де душа леденіє, а тісно звязаний з природою, — первісною, багатою, гарною. Душа в ній купалася, неначе в купелі цілющій, обновлювалася, кріпшала.

З голосів преси

Після румунської кризи

Про тло й настрої, що запанували після останньої революти в Румунії, пише букарештенський кореспондент **„Франкфуртер Цтг."** так:

„Відблиски пожеж в окремих точках міста погасли, ущухли також вигуки демонстрантів. На опустілих вулицях знову оживлений рух. Лише порозбивані денеде шиби та сліди куль на стінах будинків нагадують про те небезпечне помішання розуму, що впало на цю країну попри цілу низку інших ударів долі. Але вже військові стежі, що тут і там провірюють документи прохожих і обмацують їх, чи не мають зброї — свідчать про тверду волю державного проводу завести лад, що його Румунія так дуже потребує, й не допустити до повторення заколоту.

Що сталося? Англійські звідомлення намагалися побудувати безпосередній звязок між вбивством німецького майора Дерінґа та румунськими міжусобицями, неначе б то в самій Румунії не панувало переконання, що це вбивство зааранжувала англійська тайна розвідка. Навпаки ,англійська пропаганда поширювала твердження, що вбивство майора Дерінґа було ніби то гаслом для збройного повстання проти ґерманофільської політики Антонеска, а зокрема проти перебування німецьких інструкторських частин у Румунії. Всі такі пояснювання є очевидним безглуздям. У ніодній фазі внутрішнього конфлікту не була причиною приязнь до Німеччини. Навпаки: обидві розсварені сторони, так леґіонари, як і державний провід та армія підкреслювали постійно в своїх летючках та закликах своє становище по стороні великодержав осі. Отже в закордонній політиці Румунії не було й нема ніяких розходжень щодо її напрямних. Розходження між проводами леґіонарів і держави торкалися виключно внутрішньо-політичних справ. При цьому треба водночас ствердити, що ці розходження були здебільша спричинені особистими претенсіями й зазіханнями на владу провідних леґіонарів. Вони, забуваючи про свої суттєві завдання політичного виховання народу, стреміли до захоплення всевлади в державі.

Хроніка подій, яку треба було б навести, не може бути повна. За кулісами останніх подій стоїть суперництво за владу в державі, яке вже від тижнів усе сильніше розвивалося між проводом держави й леґіонарами. Пятьдесять чотири віча, що їх влаштували леґіонари в неділю 19. січня по всіх великих містах Румунії, були в ході подій подумані безперечно, як своєрідний боєвий перегляд власних сил. Так само зрозумів це провід держави, вважаючи цю леґіонарську акцію пропаґандивною підготовою для внутрішньо-політичних починів. Вслід за тим убивство майора Дерінґа вночі на неділю годі вважати, хоча б з огляду на час, причиною заворушень, що підготовлялися вже далеко перед цим.

У дальшому ході подій обидві сторони взяли саме це вбивство за основу своїх домагань. І так, провідник держави й премієр ґен. Антонеску усунув у понеділок 20-го січня міністра внутрішніх справ ґен. Петровическу й призначив на його місце дотогочасного військового команданта Букарешту ґен. Попеску. В урядовому комунікаті премієра подано, як причину цієї заміни, між ін. замалу активність Петровическа, виявлену в справі доходжень про вбивство майора Дерінґа, та недбайливу забезпеку німецької військової місії в Румунії. Чи ці арґументи слушні — не місце тут говорити. Важнішим є, що ґен. Петровическу загально вважали людиною Зал. Ґвардії, ґен. Попеску — людиною Антонеска".

Ґен. Антонеску зміркувавши, що співпраця Зал. Ґвардії є нещира й що вона замісць підтримати його, підготовлює переворот, вирішив перевести подібні зміни також на провінції. Його спроба замінити непевних леґіонарських префектів (старостів) на повітах військовими старшинами довели до різкої реакції ґвардії.

„В Браїлі прийшло до тяжких конфліктів. В Букарешті забезпечився Антонеску, зарядивши мілітаризацію 87 фабрик та державних установ (залізниці, пошти, телефонів, радія, електр. станції, трамваїв, воєнного промислу). А проте робив він одночасно все, щоби не допустити до збройного зудару з леґіонарами, бо обсадив військом тільки ті місця, де можна було сподіватися малого опору".

Але без проливу крови таки не обійшлося. Перші жертви впали пополудні коло букарештенської префектури поліції, при чому прийшлося розганяти товпи леґіонарських симпатиків. Після перших сутичок леґіонари, щоби зискати на часі, почали нібито переговори, які зірвали вечором.

„В багатьох частинах почалась знову стрілянина. Робітництво з різних фабрик та трамваярі почали страйк. Провідник робітничого леґіонарського руху Ґроца намагався перетягнути військо на свій бік, закликаючи через радіо (що його обсадили леґіонари), щоби військо не прикладало руки „до масового братовбивства".

Ця та подібні спроби перетягнути військо на бік леґіонарів, не вдалися. Всі поголоски, що їх поширювали леґіонари через радіо, що мовляв: ґенерали на провінції перейшли на бік Зал. Ґвардії — виявилися фальшивими. Після закінчення боїв, ґен. Антонеску підкреслив кількакратно, що армія ніде не захиталася підчас виконування його приказів".

Бої в цілому краю були все ж таки дуже завзяті й покінчилися щойно в пятницю, коли то командант леґіону Горія Сіма піддався.

Дальше вертається кореспондент ще раз до розгляду причин цього злочинного бешкету Залізної Ґвардії, в якій людці за великими, але порожніми гаслами скривали свої особисті бажання влади без огляду на дуже мізерні власні кваліфікації для проводу державою. Ствердивши довгий процес назрівання конфлікту, кореспондент розглядає його від причинових основ:

„В основі вже з моментом повстання леґіонарського режіму прийшло до розходжень між ґен. Антонеску й деякими колами леґіону на тлі темпа й насилення революційної перебудови. Антонеску, що має швидке око та визнається, що є доцільне й можливе, а що ні, — мусів уже з самого початку свого урядування радити собі з революційною нетерпимістю внутрі леґіону й раз-по-разу накликувати до поміркування, порядку, праці та дисципліни. Екстремістичні кола леґіону не признавали правильности цих накликувань для румунської дійсности та бачили в ній тільки слабість, компромісовість і заскорузлість вчорашнього політичного світогляду. Вони, натерпівшися від режіму короля Карла більш за всіх, вхопилися за владу очевидно пристрасно, зі завзяттям, щоб ліквідувати те, що істнує, при чому пірвалися за речі необдумано, з перебільшеною уявою, а навіть нехтуючи засади дисципліни .

І хоч, з огляду на історію цього молодого руху, можна зрозуміти цей брак у нього широкого погляду та політичного вироблення, все ж таки всі ці недомоги були зловіщі саме в останній фазі його розвитку. Леґіонари, що зі стадії переслідувань, за одну ніч прийшли до влади, не мали очевидно ніякої нагоди, щоби виробити в собі державно-політичні здібності".

Ствердивши незрозуміння проводом Зал. Ґвардії завдань руху, що сперся на екстремістичному крикунстві та перехрестив ус-

---

Коли я був учнем бережанської ґімназії, колишня слава Краснопущі помітно меркла й марніла. Поломані плоти й паркани, побиті шиби в вікнах, позривані ґонти з дахів.

Двох-трьох нереформованих Василіян мовчки снувалося по широких просторах манастирської оселі, церкву після Служби Божої зачинювано, до манастирської брами годі було достукатися.

Тільки на святого Івана Краснопуща оживала. Широка долина роїлася від возів, людей і коней, будки й буди, повні всякого краму, мов гриби виростали з землі через ніч, крик, шум, гамір, наче повінь весною. Куртини й курмани, димки й вибиванки, шалінові хустки, вивязані як турбани турецькі, а поміж ними ґранатові жупани й свити, підперезані бучацькими поясами, високі, сиві, баранкові шапки »на завісах«, чоботи з підківками — це поморянські міщани добули зі скринь старосвітську ношу своїх предків. Їх жінки приходили також у немодних темносиніх капотах з великими ковнірами, а на шиї понавішували рясні шнурки коралів з дукачами. Як побачили ви таку пару, його з кривою палицею, завішеною на лівій руці, і з табакеркою в правиці, а її з хустинкою і молитовником, то здавалося вам, що це минувшина пригадує теперішности своє колишнє багацтво і красу.

Мене й тут тягнуло до буди з образами.

Показалися ще старі, кольоровані дереворити й літоґрафії, часом навіть заблукався якийсь образ, але більшість це були нецікаві заграничні т. зв. олійні друки.

Крім селян і міщан приїздили й приходили на відпуст до Краснопущі також і священичі та учительські родини. »Імості« з Жукова, Поручина, Урманя, Бишок, Конюх, Розгадова, Потутор, Поморян та інших сіл і містечок привозили з собою варене й печене, бо в манастирі тільки їх чоловіки діставали обід, і то не дуже розкішний. Жінки розтаборювались в якійсь кімнатці при дверях до манастиря і там по Богослужбі кріпилися та відпочивали, розмовляючи живо й весело. Після вечірні розїздилися. Скрипіли візки на ресорах, калатали вози, торохтів урманський повіз, виїжджаючи на гостинець. Краснопуща зі своїми пустими келіями і чудовим, мов золота зява, іконостасом, проживши один гамірливий день, окутувалися темнозеленою мантією дерев. Зітхала до зоряного неба й засипляла.

Тямлю останнього краснопущенського переформованого ігумена. Називався Федоренчук.

Невеличкого росту, сухорлявий, у чорній рясі, на якій можна було доглянути всілякі краски, лиш чорної найменше. Гостинним і розмовним годі було його назвати. Ніяк було договоритися, щоб гостеві казав дати квасного молока й шматок хліба. Треба було мати перекуску зі собою, бо ігумен нарікав на недорід паші, на лиху челядь, на погані часи. Нарікав також на »дятлів«, що довбуть ґонти і то ген високо на банях церкви, куди важко дістатися, щоб поправити дах.

Люди вважали його диваком, відлюдком і скупарем, а він тимчасом гріш до гроша складав, щоб побити бляхою церкву і замість дерев'яних підвалин, покласти мурований фундамент.

Аж і сповнилася його мрія. Церква вилискувалася бляхою до сонця і твердо стояла на камянім підмурівку.

Аж одної днини, паламар не погасив якслід свічок по Службі Божій і церква разом із іконостасом спалахнула і згоріла до тла, як жертвенна затра.

Так пропав один із цінних, невіджалуваних памятників нашого мистецтва.

Це вже була не леґенда, а сумна правда.

Бідний Федоренчук!

ку можливість конструктивної співпраці, кореспондент пише:

„В таких умовинах годі було вимипути конфлікт. Були познаки, що леґіон, без контакту з проводом держави, ішов тільки по своїй політичній лінії, не зважаючи на те, що внутрішньо не був він ще зовсім зрілий для перебрання політичного проводу, на який претендував. Як приклад вистане подати леґіонарських комісарів, що їх встановили для націоналізації господарства. Вони були доказом, що леґіон, хоча б у господарській ділянці, не мав настільки розумних голов і досвіду, щоби перевести й кермувати пляном „внутрішньої перебудови" .

То ж, хоч у більшості із них була добра воля, прийшлося їх усунути і передати право контролі міністерству господарства. Заспокоєння серед громадянства, яке тоді наступило, а в парі з цим покращання господарського положення було доказом для Антонеска, що поступив правильно.

„При цьому, як також і підчас останньої фази боротьби в столиці виявилося, що не всі члени леґіону та його попутчики уявляють собою цю внутрішню собівартість, яку клав за основу румунської перебудови Кодреану. Власне тип такого нового румунського громадянина клав Кодреану постійно як передумову нової Румунії. Щоби таку людину виховати, заснував він саме не політичну партію, але орґанізацію леґіону. Тому ,що це перевиховання не дало ще бажаних успіхів, не покористувався Кодреану у рішальний мент можливістю насильного перебрання влади. Хто нині узмістовлює собі цю справу, той мусить набрати переконання, що провід леґіону в тій рішальній точці, не добре заряджував спадщиною Кодреану. Замісць із цілою натугою присвятитися просвіті народніх мас, творенню нового типу людини та соціяльній опіці — в Румунії нема більше пекучих завдань, ніж ці — леґіон вплутався зовсім у внутрішньо-політичні змагання за владу. Замість рахуватися з орґанічним перебранням влади, яке наслідком виховної праці серед народу мусіло б вийти таки від самого народу — леґіонарський рух давея очманіти символом державної влади, не добачуючи при цьому, що не має під ногами твердої землі".

Кореспондент кінчить заввагою, що не має наміру осуджувати леґіон узагалі. Леґіон, як рух та ідея, належить до тих революційних рухів, що формують нині обличчя Европи. Річ тільки в підході до цієї ідеї, у зрозумінні її завдань та конструкції зокрема в таких країнах, як Румунія. Це знає також і розуміє ґен. Антонеску, який зовсім не зірвав із Зал. Ґвардією, але, навпаки, шукає конкретних форм нової, щирої співпраці з тою орґанізацією та з її відновленим ідейним і діловим особовим складом. Бо діло йде про велику ставку — про Румунію.

М. Черемшина з естради

З приводу рецитаційних вечорів Ґеника-Березовського.

„Що написав Черемшина"? доводилось чути мені запити зприводу рецитаційного вечора Ґеника-Березовського.

І не дивота. Така вже доля нашої літератури, що замало нею цікавляться. Черговий рецитаційний вечір присвячений Стефаникові. Не від речі буде пригадати дещо і про Стефаника. Вже перша його збірочка оповідань п. н. „Синя книжечка", що вийшла друком у 1898 р., здобула йому безсмертне імя, а пізніші збірки як от „Камінний хрест" (1900), „Дорога" (1901), „Моє слово" (1905 та й „Вона - Земля" (1926) прославили ще більше його імя. Стефаник написав небагато, але те, що написав дуже цінне, багатовартісне. І хто тільки не займався Стефаниковою творчістю! Довгий час Стефаник мусів вичитувати про себе найдивачніші речі, про які йому ніколи й не снилося. Натягали його на всякі копита: на соціяльні, на радикальні, на селянські, на пролетарські і інші. А тимчасом Стефаник був ніщо інше, як тільки всеукраїнський письменник. Бо це, що Стефаник вибирав собі трохи „понурі" чи „сумні" теми, аніяк не дає права говорити про нього як про песиміста. Не те важне було для Стефаника, що йому приписують. Стефаникові зовсім не збиралося змальовувати нужду села ані недолю селянства. Це було тільки тлом, на якому Стефаник показував дві речі: душу нашого селянина і деякі риси його характеру. В Стефаникових творах є багачі є й середняки є й бідніші селяни. І саме це підтверджує, що метою Стефаника не було змалювати нужду чи песимізм — лише психіку й характер селянина. Все інше, що бачимо в творах, і що називали нуждою — це тільки допомічні засоби, декорації, що на їх тлі реальніше зарисовувалася сильветка постаті. Тому нехай нікого не лякає ні не відстрашує нужда галицького села в Стефаникових творах. Хто цього не любить хай читає нпр. „Палія", „Суд", „Сини", „Гріх", а навіть „Синю книжечку", та й багато інших оповідань, в яких не знайде ні песимізму ні нужди.

Чим же цінні Стефаникові твори? Передусім високомистецькою формою, чудовим відтворенням селянської психіки і загальним тоном, чи, інакше сказавши, ідеєю, яку автор по-мистецьки втілив у свої твори. А ідеєю його творів є безприкладна любов селянина, його привязання і жадоба землі, що згодом перероджується в чистокровний націоналізм, якого Стефаник є виразним речником. Виявом оцього є хоч би його „Сини". Стефаникові „Сини", твір непоказний, скромний, але глибокий і незвичайно прикметний, коли мова про Стефаників світогляд і світогляд українського селянина. В цьому ж дусі й „Земля", а навіть „Гріх".

З рецитаціями творів Стефаника виступає Ґеник-Березовський не вперше. Досить зацитувати хоч би цих декілька слів з „Нового Часу", з 17. ІІ. 1937: „...Покійний Стефаник не любив слухати, як читали його твори. Навіть на своїм ювілею у Львові сховався у бічну льожу так, що мало хто його бачив. Але Ґеникове читання він схвалив, бо Ґеник знає гуцульський і покутський діялект. І тамошній сільський нарід знає. Сам із села вийшов. Може читати не зпанська, а по-сільськи. До того Ґеник має будьякий хист удавати людей. А що знав покійного Стефаника, то не скажу, щоб удавав його, але все таки дещо із Стефаника почувається в його дикції і в способі інтерпретування. А бувають і такі моменти, що як прижмурити очі, то здається, немов то не Ґеник читає, а Стефаник говорить... Поперед очі слухачів пересуваються образи за образами, такі правдиві, як саме життя... Дрож вас проймає... Вам сумно, страшно аж болюче, але ви чуєте якесь обновлення в душі, якого не найдете ніде..."

*

Черговий рецитаційний вечір Ґеника-Березовського, що відбудеться цієї неділі, в салі „Просвіти" в год. 19-ій, присвячений Стефаникові. Саме цього року припадають підвійні роковини Стефаника: 70 ліття його народин (в травні 1876) і 5 ліття смерти (в грудні 1936). **Б. Романенчук.**

——o——

ЯКВ ВОЙНАРОВСЬКИЙ 5)

З воєнного нотатника

Поминаю всякі тертя, непорозуміння й нарікання навіть серед старшин з приводу усіх цих недостач в озброєнню, харчах і т. д. Дійшло до того, що я усунув команданта другої сотні, а на його місце вислав команданта звязкової чоти. Без пригадки не прислано ані одного звіту, чи шкіцу, коли ж котрийсь зі старшин такі звіти й ситуаційні рисунки надсилав, то годі було розібрати, що воно там написано. Ситуаційних коротких звітів старшини писати не вміли. Не було ніяких печаток, не стало навіть паперу. Мій адютант посилав по папір до Яблонова, давав свої гроші та ділив його між сотні. Серед таких умовин і турбот надійшов ранок першого вересня. Вже сяк-так життя й праця в баталіоні наладналися. — Приглядався я до цього всього й роздумував та порівнював. Все мало характер великої імпровізації. Кажуть, що москалі підчас світової війни були дурні, — я був на позиціях і в боях російської армії, — але там, 25 років тому, було все поважніше орґанізоване. Тодішній російський вояк і молодший старшина без порівнання були кращі: не було цього безладдя, страху, безголовя, як тепер — перед вибухом війни! А що буде, коли війна справді настане? І чому я попав в цю дурну, зарозумілу машинерію, що зараз крутить мною? Який залишається вихід? Згину від німецької кулі, чи ні — невідомо, але польську можу дістати... О годині четвертій над раном перелітає над штабом баталіону німецький бомбовик, вертаючись на захід. Ще офіційно нічого не знаю, але догадуюсь, що війна вже вибухла. Вертаються розвідчі стежі, повідомляючи, що в другій годині німці перейшли кордон із Східньої Прусії та зайняли надбережні польські села і декілька фільварків. Командант саперського відділу „загапився" і коли підїхали німецькі панцирні самоходи, то захопили в одну мить міст, що мав бути зірваний, охорону моста розігнали, одного десятника вбили. Втік лише сапер, що саме стоїть тепер передо мною. Він каже, що моста тому не зривали, бо очікували наказу команданта полку... Другий міст полетів із гуком в повітря. Дивлюсь в далековид: „кірха" ще стоїть; значить командант І/14 п. п. не знає, що війна вже зачалася, а може також жде наказу полковника?

Наказую гостре поготівля на цілім відтинку, висилаю до 8—10 км. вперед фронту боєву стежу, зголошую до полку про положення та питаю, чи вони там не мають докладніших відомостей? Ледви „видзвонив" адютанта полку. Каже, що дійсно війна вже вибухла, голос в нього дрижить, він загикується, говорить безладно. Прошу, щоб заспокоївся, або попросив до телефону полковника. Підходить до апарату пплк. Шевчик. Хоча голос має схвильований, але володіє ще собою. Здаю йому звіт. Він апробує мої зарядження та наказує через 2—3 годині писати ситуаційні звіти. Прошу зменшити мені обовязок висилання тих звідомлень, бо не стане людей, які б їх носили. Радше, що 6 годин, якщо буде спокійно, посилатиму такі звіти з положення.

Зі своєю резервою перейшов я зі села ближче першої лінії, зоґанізував назірню (обсерваційний пункт) та командний апарат. Стараюсь телефонічно заспокоїти своїх командантів сотень. Сміючись, даю їм різні доручення. Наказую постійно стежити, видати людям ручні ґранати, визначити обсерваторів і спокійно ждати на розвиток подій. Пізніше сів сам на коня і обїхав цілу позицію: це трохи заспокоїло знервованих людей. Десь біля 9-ої години ранку бахнув гарматний вистріл із Прусії, — набій важкого калібру перелетів над нами і впав у Яблонові. Потім до самого вечора німці стріляли по цьому місті. Після обіду, десь коло години 16 зауважив я 18 літаків, що прямували вздовж залізничної лінії з Дойче Ельяв на Яблоново. Почалось бомбардування стації та замку, де сидів штаб 208 полку. Бомбовики летіли низенько і виглядали на щупаків у воді, що плавають трійками. Бомби кидали пачками по 5, і ці залізні серії робили жахливе враження. Мої звязкові повернулися з Яблонова та оповідають, що населення міста зовсім заскочене. В місті

Перший виступ Українського Національного Хору Божика в Берліні

ЕНТУЗІЯСТИЧНІ ОВАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПУБЛИКИ. — ПРИЗНАННЯ НІМЕЦЬКОЇ КРИТИКИ.

(Від нашого кореспондента).

В минулий вівторок, 11. лютого ц. р., пережило українське громадянство в Берліні радісну, першу зустріч з **Українським Національним Хором Генерального Губернаторства під управою дириг. Володимира Божика**, що виступив з великим концертом у салі Бетовена, щасливо і вдатно дебютуючи, на строгій в оцінці й вибагливій берлінській естраді.

Виступ Хору заповідали великі афіші концертової дирекції Бляхе і Мей, на яких уже на три дні перед концертом зявилися вимовні оповістки: „всі місця випродані". Це українська кольонія так ентузіястично поставилася до своїх співаків, дарма, що ще багато осіб мусіло підождати аж до суботи 15. II., коли то Хор повторить на цій же естраді свій виступ, з малими змінами у програмі.

На виповненій по береги салі бачили ми крім невеликого розміру числа чужинців українське громадянство всіх верств. М. і. на це рідке свято рідної пісні прибули: гетьман Скоропадський з полк. Мурашком і цілим окруженням, представники духовенства, полк. Омельченко, голова УНО, зі співробітниками, репезентанти української науки, врешті численні представники німецької й української преси.

Програма концерту складалася з трьох частин з малими перервами. В першій частині хор відспівав три коляди Стеценка й Божика, викликуючи перше сильніше враження на слухачах сольом Пухальського в пісні про Почаївську Божу Матір. Закінчилась ця частина сильним „Ой, закувала та сива зазуля" з прегарними й — на нашу думку — найкращим у цілому концерті сольом О. Сметанюка. Вояцькі, рекрутські і чумацькі пісні виповнили другу частину, в якій відспівали вдатно сольо М. Ольховий і Й. Нікітин. Третю частину (жартівливо-веселі пісні Кошиця, Лисенка, Давидовського й Божика) оплескувала українська публика найсильніше, покриваючи невмовкаемими оплесками соля Д. Любанського і дириґента.

Реакція публики на спів Хору, що прегарно репрезентувався у своїх кольорових національних одягах, була спонтанна. Протягом довгих хвилин саля тряслася буквально від оплесків і ансамбль хору мусів трикратно звінятися (по закінченні) на сцені для повторення наддатків. Гетьман і Українська Громада в Берліні подарували Хорові великий вінок, прикрашений національними барвами.

По концерті ця група нашого громадянства приймала гостей вечерою на урочистому комерсі в ресторані „Яр ам Цоо", підчас якого промовляли панове гетьм. Скоропадський і плк. Мурашко, дякуючи хорові за працю для доброї пропаґанди українського імени.

Берлінська вечірня преса з середи принесла короткі, але дуже прихильні рецензії на виступ нашого хору. І так **„Дойче Алльґемайне Цтґ."**, в замітці Ервіна Кролля, пише:

„Під управою дириґента Володимира Божика у перше представився в Берліні Український Національний Хор Ґенерального Ґубернаторства. Були це два десятки співаків у кольоровій ноші, що приїхали з піснями їхньої батьківщини, піснями про любов і терпіння, про боротьбу й неволю, з піснями релігійного й жартівливого змісту. Історія й побут українського народу дзвеніли в цій природній музиці. Співацьке відтворення вказувало на анальоґію з хорами донських козаків. Металлічне форте, етерично зникаюче пяно, віртуозно наслідувані звуки інструментів (дзвони!), фальцетуючі тенори, глибокі потужні баси, сольо і хор на переміну — це кілька характеристичних рисок українських співаків. Вони виявили себе віртуозно вишколеними, а їхній виступ має в собі стільки природности, що співаків завсіди нагороджують бурхливі оплески".

Вечірній орґан НСПартії **„Анґріф ам Абенд"** приніс рецензію Ганса Шпільґофера такого змісту:

„Український Національний Хор, що стоїть під протекторатом міністра держави д-ра Франка співав у перше в Берліні пісні своєї батьківщини. Ця трупа єднає в собі **красу, чистоту й силу мужеських голосів**, сміливість хорових ефектів, що навіть не капітулюють перед орхестрою й наслідуванням природи. чудове багатство відтінків. Слухачі зготовили молодечому хорові й його темпераментному дириґентові Володимирові Божикові бурхливі овації".

Третю врешті рецензію приніс уважний справоздавець **„Берлінер Льокаль Анцайґер"**, Ріхард Вінцер, який написав:

„Український Національний Хор, що стоїть під протекторатом д-ра Франка, співав під управою дир. Божика перший раз у Берліні. Товариство наскрізь талановитих на голоси, дуже музикальних співаків, що мають вже в крові почуття расового ритму й ґрунтовно-природнього мелосу, якому вистарчає один порух руки дириґента, щоб змінити його наміри в тон. Перш за все дають себе замітити баси через свою звукову субстанцію, але також і в середніх голосях знаходиться найкращий матеріял, час-до-часу також у тенорах. Настроєві коляди, сильні „Дзвони" і зворушлива „Пращальна пісня" з обліґаторійним сольом тенора".

Берлін — як сказано — суворий і вибагливий в оцінці виступів, а зокрема дебютантів. Тому сукцес нашого Хору можна вважати зовсім удатним. **КТВ.**

*

„Кракавер Цайтунґ" (ч. 34 з 13. II.) приніс довгу рецензію д-р Марії Фоґль на перший концерт Українського Національного Хору в Берліні з якої даємо лише висновки:

„Радість, що постійно наново вибухала, бурхливі оплески, тупцяння ніг, що переходило салею, — це зовнішні ознаки цього блискучого успіху, що його досягнув Український Національний Хор Ґенерального Ґубернаторства при його першому берлінському виступі в переповненій до останнього місця салі Бетовена. Приявний був уповажнений Ґенерального Ґубернатора, райхсамтсляйтер д-р Гойбер, як представник д-ра Франка.

24 хористів у мальовничих одягах їхньої української батьківщини стоять на підвищенні під проводом їхнього дириґента Володимира Божика. Вони співають про радість і терпіння, про любов і тугу, про боротьбу й горе свого народу й захопили слухачів своїми блискучими голосами, що перемогли всякі труднощі.

Багацтво почування, сила фантазії, якою українськи йнарід так обдарований, осягають у цих піснях найвищий ліричний вислів. Туга й життева радість, сентиментальність і сердечний гумор — це настрої, що оживляють українські народні пісні, що подають їм своєрідні ритми, характеристичну гармонію, що так могутньо чарує..."

—o—

грабіж, склепи порозбивані, доми покинені на поталу... Мої звязкові принесли вже цього награбленого тютюну, папіросів, горілки, коняку і... краваток. Заборонив їм вживати алькоголю, решту можуть собі взяти. Бомбовики прилетіли ще раз та почали „мацати" по концентрації військ, становищах артилерії, обозах. Ставало вже гаряче...

Вночі на другого вересня чую страшенно безладну стрілянину на відтинку другої сотні. Питаю телефоном команданта, що там в нього діється. Командант довго не підходить до апарату, врешті голоситься і каже, що німці почали „наступ" на його становища. Питаю — які є признаки наступу — чи чув біля своїх вух свист куль, чи його вояки бачили німців і де бачили? Відповідає, що свисту куль багато не чув, але його сотня з певністю бачить ворога, коли стріляє та кидає ручні гранати. Вслухуюся в цей наступ: артилерія не стріляє, кулеметного вогню не чути. Наказую перестати стріляти, бо це могла бути звичайна німецька розвідка стежа і то з місцевих німців по той бік річки. Так і теж було.

Кличу чотового-підхорунжого з резерви. Має взяти один рій зі своєї чоти та простежити передпілля фільварку й ліс біля нього. Підхорунжий попав в істерику з трясучись як у лихорадці відповідає, що він не піде, „бо під дротами сидять німці і він боїться!" Коли б це сталося у нашій армії, тоді я не думав би довго, з котрого боку пустити цьому кандидатові на старшину кулю за непослух, а так — просто визначив другого командантом стежі. Підхорунжого позбавив лише комадування чотою, не віддавши хлопця навіть під суд.

Інші два підхорунжі з 1/14 п. п. виявили відвагу. Вони дістали наказ підпалити бікфордові шнури, що ними була обмотана німецька „кірха". Вони що правда ці шнури підпалили і втекли — але вибух не наступив. Тоді обидва смільчаки підійшли назад до тієї святині і побачили, що лишилося кілька метрів шнура до вибухового матеріялу в середині будівлі. Немов сам Господь не бажав, щоб „кірха" була знищена. Обидва підхорунжі підпалили шнур вдруге і встигли ще втекти. Прийшов вибух. Стовп білого диму розвіявся і „кірхи" не стало. Така вже видно вдача польських вояків, що з відвагою руйнували Божі доми, німецькі й українські, але в боях, чи там, де кличе справжній вояцький обовязок, не ставало їм ні відваги, ні холоднокровности.

Перший день війни проминув. Настала субота 2. вересня. Чути гарматню канонаду в напрямі на Ґравденц. Без перерви літають бомбовики й бомбардують Бродницю, Яблоново, Ковалево, Торн... Наліво чути артилерійські бої. Кажуть, що Ґрауденц уже впав, бо бій переноситься на відтинок мого сусіда. 1/14 п. п., наближається до нас. Одначе проти мого баталіону ніхто з німецького боку не йде. Показались якісь стежі і зникли. Чую, що з недалекого села Бук, де більшість населення німецька, доходять в білий день поодинокі крісові вистріли. — Старшини люті й питають, що робити. Відповідаю: „не звертати на це уваги".

В штабі полку помітна нервозність. Раз-у-раз кличуть мене до телефону. Адютант полковника дає мені все якісь нові доручення: вислати 1 плюс 4 туди, 1 плюс 8 сюди, а 1 плюс 6 ще куди інде. Це мене врешті розгнівало і я просто відповів йому, мовляв, він за молодий, щоб міг мене водити за руку, та вмішуватися до моїх компетенцій. Врешті дають мені телефонограму зі штабу полку: „машерувати з баталіоном на пруську границю". Думаю: що це за лихо!? В міжчасі кличе мене інший телефон — від адютанта полков. й питає, як називаюся. Відповідаю з пересердя, що з такими запитами можуть звертатися до мого адютанта. В термінольоґії адютантів пплк. Шевчика сипалися такі терміни, як „незвлочне", „натихмяст" їтп., і то в справах, які могли бути поладнані протягом кількох годин.

Врешті кличе мене до апарату сам полковник. Каже здати командування над баталіоном і самому негайно приїхати до штабу. Їду. По дорозі бачу групу німецьких селян, але вони при моїй появі розбігають ся. Під Яблоновом над битим шляхом стоїть одна протилетунська гармата, а над нею низенько кружляє звинний ловецький літак і, наче на жарти, січе з кулемета. али буде)

Книжка про польсько-німецьку війну

Рудольф Шауф' „КІНЕЦЬ ПОЛЬЩІ". 3 трьома мапами і багатьома світлинами. Вид. „Орбіс", Прага.

Книжчка „Дер польніше Фельдцуґ" воєнного кореспондента Рудольфа Шауфа була мабуть першою із довгої черги преріжних подібних інших публікацій, що досі появились на німецьких книгарських полицях. Тому слушно належить їй та популярність, що вона її собі здобула: ця книжечка створила немов тип воєнно-репортажної літератури тематикою з цієї війни, літератури, яка оповідає те, що автор з автопсії знає, що він бачив і чув, з його коментарями та рефлексіями. Ця книжечка має ще й ту вартість, що подає короткий і ядерний перегляд взагалі всього польсько-німецького конфлікту: книжка починається нарисом дипльоматичних заходів за збереження мира та кінчається мировою пропозицією, що її зробив Фірер після воєнного розгрому Польщі. Книжка Шауфа подає й політичну сторінку конфлікту і за час самої війни, себто обговорює німецько-совітський пакт та займається німецьким народнім господарством, як складовою частиною комплексу воєнно-політичних проблем. Не дивниця, що та книжка розійшлась у сотнях тисяч примірників.

Тепер вона діждалась перекладу й на українську мову під наголовком „Кінець Польщі". Правда, це видання трохи скорочене: в оригіналі книжка Шауфа має 62 стор., — в українському прекладі 42. Три останні статті зовсім відпали. А проте книжечка на вартості не втратила, бо залишився її стрижень, залишилось те, що в ній саме найцінніше: опис самого воєнного походу. Оперативний плян німецького ґенерального штабу, наступ кожної окремої німецької армії, бій під Кутном, боротьба за Варшаву та капітуляція Варшави, врешті висновки — все воно залишилось та творить лектуру, що її проковтує читач одним віддихом. До того треба згадати прегарних 16 цілосторінкових світлин та операційні пляни й нариси, які знаменито пояснюють кожночасну стратеґічну ситуацію.

Тому треба привітати появу цієї книжки в українській мові, тим більше, що вона видана дуже дбайливо, майже чепурно, на обгорці з багатомовним польським кордонним стовпом, що на тлі кривавої пожежі валиться з своїм орлом у пропасть. Єдине застереження, що його не можемо промовчати, щоб не стати співвинуватцями: жаль, що перекладач перед віддачею до друку свого перекладу не дав комусь з українських письменників чи публіцистів переглянути його та дещо виправити, що можна було зрештою легко зробити. Саме тому, що назагал переклад добрий, вражають мовні та правописні помилки, що їх можна було оминути.

——o——

БУРМАНСЬКИЙ ШЛЯХ ЗОВСІМ ЗАМКНЕНИЙ

ШАНГАЙ, 14. II. — Ескадри ніппонського летунства знову бомбардували старий міст Кункуо на Меконґу. Згаданий міст — це один з найважніших мостів бурманського шляху, що мав таке велике значіння для чункінського уряду. Тим шляхом ішли із закордону транспорти воєнного матеріялу. Одночасно ніппонське воєнне повідомлення подає на підставі фотографічних знимок, що досі ще не відбудували нового мосту у Кункуо, що його знищили ніппонські літаки ще в жовтні минулого року. В той спосіб сполука між Китаєм і Бурмою припинена. Тепер по обох берегах Меконґа стоять довгі ряди вантажників, що не можуть дальше рушити.

——o——

Вістки зі світу

Німеччина протиставиться

АМЕРИКАНСЬКИМ ПЛЯНАМ

ГЕЛЬСІНКІ, 14. II. — З приводу атаки німецького летунства на Ісляндію, фінляндський часопис „Кавпалеткі" у Гельсінках пише: „Летунський налет на Ісляндію вказує на те, що Німеччина постійно розвиває своє летунство. Це дозволяє здогадуватися, що Німеччина будує літаки з великим обсягом діяння, щоб успішно протиставитися якимнебудь американським плянам".

——o——

Англія під вогнем німецьких гармат

ШТОКГОЛЬМ, 14. II. — У четвер пополудні Лондон повідомив, що вже 3 дні німецькі далекострільні гармати обстрілюють південно-східню Англію. Англійський комунікат не подає ніяких подробиць про наслідки цього обстрілу й обмежується до ствердження, що вже третій день триває вогонь німецьких далекострільних батерій, що їх змонтували на французькому побережжі Каналу. Під гарматним вогнем німецької артилерії *опинився шлях з Кале до Анґлії.*

Бомбардування ворожих становищ

У ГРЕЦІЇ ТА В АФРИЦІ

РИМ, 14. II. — **Головне Командування Італійської Армії** подає:

На **грецькому фронті** розвідча й артилерійська діяльність. Італійське летунство успішно бомбардувало ворожі бази, комунікаційні шляхи та становища артилерії. У спадних летах заатаковано військові відділи, табори й помічні кольони, що їх обкидано розривними бомбами. Одна з ескадр ловецьких літаків заатакувала 11. II. одне з ворожих летовищ, де знищила або поважно ушкодила численні літаки на землі. В повітряній боротьбі зістрілено двомоторовий ворожий літак. Пропав один італійський літак.

Італійські бомбові літаки заатакували летовища в Мікеба на **Мальті.**

В **Північній Африці** німецькі літаки заатакували успішно скупчення військ, маршові кольони та ворожі летовища.

У **Східній Африці** відперто всі ворожі атаки на відтинку Керен при допомозі нашого летунства. В доліш**ньому Судані** італійські війська відперли ворожі кольони в районі ріки Умба.

Вночі з 11. на 12. ворожі літаки скинули бомби на острів **Родос**. Погибли дві жінки й один молодий мужчина. Були деякі шкоди в мешкальних будинках.

——o——

Демонстрації проти Уілке

НЮ-ЙОРК, 14. II. — На засіданні закордонної комісії сенату, на якому виголосив свій звіт кандидат на президента Злучених Держав від республиканської партії, Уілке, дійшло до гострих інцидентів між ним а кількома сенаторами, прихильниками політики відокремлення. Сенатор Клерк звернув увагу на несподівану зміну поглядів в Уілке та навів одночасно речення з виборчих промов Уілке з атаками на Рузвелта. З усміхом на вустах заявив Уілке, що ці атаки на Рузвелта — це текст його виборчих промов, висловлених в огні виборчої боротьби. Тепер не обходять його вислідки виборів, тільки справи народів Злучених Держав.

Ця заява Уілке викликала на трибуні для публики стихійні демонстрації проти Уілке. У звязку з цим голова комісії був примушений загрозити опорожненням салі.

Національний союз у Ніппоні

ТОКІО, 14. II. — В Токіо заложено „Національний Союз". До нього приступило багато тисяч членів, м. ін. давні міністри, ґенерали, адмірали, політики, журналісти, 200 послів. На перших основних сходинах ухвалено резолюції проти Злучених Держав, які стверджують, що „Національний Союз" протестує проти безличних спроб Злучених Держав мішатися до ніппонських справ і загрожувати життєвому просторові Ніппону. Звертаючи увагу на вороже становище Злучених Держав, резолюція підкреслює, що китайський конфлікт триває так довго тільки внаслідок допомоги Злучених Держав і Анґлії для Чанкайшека. Ніппонський нарід мусить приготовитися на всякі можливості. Вкінці резолюція закликає преміера Коное, щоб вдержував нарід у стані постійного воєнного поготівля й готовости до чину.

Література й Мистецтво

Давайте сюжети

Авторові цих рядків доводиться перебирати в редакційних шуфлядах надсиланий з усіх-усюдів літературний матеріял, отож має він нагоду зробити деякі спостереження й заваги. Оце якось доводилось йому шукати відповідної новелі; було їх півтора десятка, навіть відомих авторів, на лихо всі, як на замовлення, безсюжетні. Себто — замість якоїсь дії, історії великих, чи таки звичайніських людей, знайшли ми т. зв. поезію, цілі сторінки виливаних щедро на папір почувань, а, в найкращому випадку, описи. Могли там бути речі навіть талановиті й зовсім добре написані, коли брати ті речі поодинці. Але, прочитавши з обовязку кілька таких творів, щоб відпочити від надміру... одноманітности, хапаєш будь-яку під рукою книжку чужого автора — О. Генрі, Мопасана, Лондона, Є.По, Гофмана і навіть Шерлок Голмс у такі хвилини видається ґеніяльним!

До речі про О. Генрі. Він створив власний жанр малих новельок-історійок, добрих якраз на те, щоб вічно занятому американцеві перебігти очима одну-дві з них між кількома стаціями колійки чи автобуса. Саме кожна з тих новель має сильний сюжетний скелет, якусь подію-історію, так, як це стрічаємо й у творця новочасної новелі Боккачія (жив трохи давненько тому, в часах Данте...). Отже в суті в основу лягає історія-„чогось, що сталося", яку розвиває мистець.

Тимчасом пригляньмося нашій сучасній літературі. Критика вже завважала нераз, що наш автор панічно боїться дії, бо ж тут треба *будувати* матеріял, треба творити три головні компоненти — героя, середовище й думки-ідеї. Чи ж не легше від цього не зобовязуватись нічим, ніякою логікою, тяглістю чи розмотуванням складних сюжетних вузлів, що в них письменник позаплутував свої персонажі? В результаті маємо т зв. „водичку", якою можна заливати цілі сторінки й аркуші.

Майстром короткої новелі був у нас Стефаник, але вони цікаві не так своїми сюжетами, 60 »історій« у нього небагато, як своїми типами, які він зображував по-майстерному. Але те, що було добре для нього, стало іграшкою під пером його епігонів, безсилих так яскраво творити типи. Вони брали зверхній лірично-імпресіоністичний плащик, без того, що було під ним. Зваживши неповторність Стефаникового стилю, впливи його визнали б ми навіть до деякої міри шкідливими, бо вони діють і досі та не дають стати багатьом письменникам і початківцям на твердий ґрунт нового реалізму.

Ми тут доходимо до суті речі: більш реалізму! Задовго крутиться наша поточна література на імпресіоністичній каруселі; вже сам факт, що цей карусельний рух відбувається в одному колі настроїв, доводить читача української літератури до мелянхолії і його саме тому тягне до чужої книжки. Але тут не вистачає сказати: сюжет. Треба сказати: цікавий, складний, де б герой твору тягнув читача за собою до останньої сторінки й стрічки. Тем не бракує — д і є т ь с я в нашу добу і в нашому окруженні стільки, що може наші нащадки будуть нам завидувати. Передати цю д і ю — оце й завдання письменника. А коли він не чується на силах пориватись на великі теми, має безліч малих, про простих, буденних людей, між якими відбуваються теж драми, трагедії, епоси й комедії на міру Евріпіда чи Бальзака. Лиш треба зображувати все те з якимсь вибором, себто з умінням залишати на боці несутне для мистецького твору.

Все це проблема суто письменницької культури, без якої годі уявити собі сьогодні письменника. Ця культура дає йому змогу бачити й вибирати оте сутнє, що творить таку захопливість і притягальну силу та яскравість згаданих чужинних авторів. Не можна теж сказати, щоб у нашій новій літературі не було таких самих яскравих творів — саме останнє десятиліття дало ряд майстерних повістей-романів та новель, що зовсім відповідають згаданим вимогам — захопливого змісту й цікавих ситуацій, що єдино притягають читача. Але саме на тлі кращих зразків тієї літератури (Смолич, Тулуб у повісті, Косач, Мосендз і ін. у новелі) так нецікаво виглядають зразки тієї творчости, якої автори замість оперування сюжетом, зводять усе до розмов та описів, або ж, пірвавшись на сюжетну композицію, безсилі довести її до кінця і заломлюють її на півдорозі.

С. С.

Перегляд книжок

ІЗ ВИДАНЬ „УКРАЇНСЬКОГО ВИДАВНИЦТВА" В КРАКОВІ

Володимир Островський: „Зайшло сонце в Холмі", повість з останніх днів короля Данила. — Краків, 1940. 8°, стор. 54.

Розмірно скромна й убога українська історична белетристика збагатилась на ще одну книжечку. Й оця нова повість, чи радше оповідання (розміром і композицією) не має засновків, прикметних для романтики Вальтер Скота, епіки Флобера („Салямбо"), романописного розмаху Жеромського, чи глибини історичних студій Пруса („Фараон"). Історичні повісті Кащенка, Чайковського, Опільського або Лепкого зарисовані теж на ширшу мірку, яку визначує їм хоч би більший розмір. Але всіх таких претенсій ця книжка не має: це просто історичне оповідання для молоді, з вартостями передусім дидактичної й виховної натури. Таке й завдання цієї книжечки, що не пнеться на високі ступні літературних критеріїв, а виконує потрібну й корисну актуальну роботу: українській молоді дає високо-патріотичну лектуру, яку легко й приємно читати, та при якій можна навчитись кусника української історії, і то саме про ту рідну Холмщину, що опинилась по цьому боці останніх політичних кордонів. Єдність місця полягає тут у тому, що акція відбувається ввесь час у Холмі, єдність акції — що вся фабула крутиться довкола журби Данила за долю Галицько-Володимирської Держави, шарпаної ізвнутрі амбіціями бояр та удільних князів. Осередньою особою оповідання є все Данило, всі інші служать немов для декорації. Любовна інтрига в оповіданні — дуже скромна й теж підпорядкована патріотично-дидактичній засаді. Найбільшою прикметою оповідання — це справді витворення настрою, що переносить читача в часи зперед поверх 600 літ, та спонукання його передумувати проблеми, які зберегли свою вартість по століттях.

Книжечка видана дбайливо, обгортка й унутрі, пристосована до тексту, ілюстраційна ґрафіка Стефановичевої.

Ірина Винницька: „З воєнного нотатника". — Краків, 1940. 16°, стор. 38.

Ця книжечка є відбиткою кількох фейлетонів із „Краківських Вістей". Вона появилась, як 25-ий випуск „Народньої Бібліотеки". Ці два моменти вияснюють теж характер цієї книжечки: актуальна тематика, легкий, популярний спосіб оповідання. Дружина вчителя на львівському передмісті записує своє життя, події і помічення між 30. серпня і 22. вересня 1939. Її світик малий і те, що діється поза ним, доходить до неї крізь мешкальне віконце, крізь розмови з сусідами та хіба ту атмосферу війни, остраху, надій і неспокою, що стрясала ті три тижні Львовом. „Нотатник" авторки кидає низку образків, немов на кінематоґрафічній стрічці. Тому він не дає якогось одного суцільного образу. Зате його великою прикметою є саме безпосередність, відсутність усякої штучности й напушености. Читач знає і з кожного рядка відчуває, що це не „роблені" записки і що їх авторка нічого до них не „доліпила" перед віддачею до друку. Інша річ, що не шкодило б такі записки перед друком „шліфувати", щоб надати їм більш літературної вартости, а не лиш злободневно-фейлетонної. Легко написані, вони є милою лектурою та пригадують ті дні тим, що їх теж тоді переживали, дарма, що авторка стояла здалека від отих проблем, нарад, сходин і зустрічей, що за ті три тижні відбувались в українській верхівці у Львові, не знала теж видно про події, що потрясали центром міста. Читаючи ті записки Винницької — завидуєш їй, що в неї така спокійна, вирівняна вдача, та що її журби дружини й матері облегчили їй тодішню ролю пасивного глядача.

Микола Погідний: Гетьманська Булава. Краків 1941. 16°, стор. 32.

Підтитул цієї книжечки, що вийшла у серії „Моя книжечка", звучить: історична казка. І це направду прегарна історична казка, з усіми прикметами, що їх вимагає дефініція того роду письменства. Живість акції, романтика, дійсність всуміш переплутана з уявою, щоб ще більш зацікавити та схвилювати маленького читача, патріотичний дух і гарна мова — все воно складається справді на книжечку, що її можна поручити кожній дитині, чи пак усім тим, що повинні купувати українським дітям книжки. В оцій одній казці знайдете і козака-героя, і русалок, і характерника, і велета-лицаря і козачі духи і тінь гетьмана і геройську боротьбу й самопосвяту — та все воно чудово ілюстроване Віктором Цимбалою. Мистецька стилева обгортка М. Стефановичевої.

Юліян Тарнович: 20 років неволі — Лемківщина під польським ярмом. Краків 1940. 16°, стор. 224.

Ця книжка не належить до гарного письменства, лише до публіцистики. А проте — як публіцистика, як своєрідний інформатор про Лемківщину, колишню і сучасну, — це цінна поява у нашому книгарському ринку. Найкраще поручає її само назвище автора — лемка походженням, одного з найкращих знавців Лемківщини та одного з найпалкіших її оборонців пером та її популяризаторів. Автор подає статистику Лемківщини з різних ділянок у різні роки, змальовує культурне життя, побут, москвофільську дурійку й усі польські асиміляційні та деморалізаційні зусилля, поруч із боротьбою за збереження українського характеру цієї української землі. Ця книжечка тим потрібніша, що тут нема інших книжок про Лемківщину виданих минулими роками, м. і. здебільша того самого автора. Книжку читати дуже легко головно тому, що вона розбита на численні статті на різні теми та багато ілюстрована світлинами. Її — чисто технічна — хиба: брак спису наголовків усіх статтей (змісту) на початку чи наприкінці книжки. Гарна мистецька обгортка на фронтоні книжки, зате її мистецький характер псує рекляма інших видань серії „Минуле й сучасне" на задній сторінці обгортки. Хто хоче знати Лемківщину й пізнати її, не може обійтись без цієї книжечки.

І. Ірук.

ВІЙНА В МИНУЛОМУ І СУЧАСНОМУ

Пляновість німецьких налетів на Анґлію

Хто завдав би собі труду прослідкувати місця більших німецьких налетів на Анґлію в останні місяці 1940 та початках 1941 років, той дійде до цікавих висновків.

Звідомлення головної команди німецьких збройних сил про бомбардування різних місць в Анґлії не виясняють ще тієї залізної послідовности самого бомбардування, бо здавалось би, що збомбардоване було лише те, що випадково виявила розвідка. Та воно так не є.

До вересня 1940 року дійсно обмежувалося німецьке летунство до атаки на поодинокі летовища, кораблі, пристані на англійських побережжях та до розвідчих летів над цілою територією Анґлії, а лише від вересня почалась справжня масова акція.

Якщо позначимо хрестиками місця, куди впали масово скинені німецькі бомби, то побачимо, що цілими хрестиками будуть засіяні терени від лінії Брістоль—Лондон на південь та від лінії Лондон—Единбурґ на схід.

Це райони випадових баз англійського летунства та швидких морських одиниць. Німецькі налети йдуть у тому часі здебільша вдень, за сонячного світла та на широких фронтах у різних місцевостях відразу групами легких бомбовиків у супроводі маси літаків-винищальників. Поодиноко роблять свою роботу й спадунові ескадри, але головно по цілях довкола Лондону.

Метою ударів є здебільша летовища, стартові площі, ганґари, засоби погонних річовин, нафти та бензини, пристані та доки, себто все, що може служити для ворожих сил для впорядкування налетів на Німеччину, й у тих районах, звідки ці налети чи акції швидких морських одиниць можливі. У самому Лондоні удари падуть ще лише на обєкти, що їх бомбардують точними поціллями.

Широкий терен, що його охоплено налетами і ведення їх удень просто провокує ворожі летунські сили до протиакції. Тому тоді йдуть завзяті бої в повітрі з масовими втратами, при чому втрати Анґлії все переважають. Це були часи масової акції месершмітовських нищильників, які доказують свою неспірну перевагу.

Цей характер налетів і боїв лише удень дає навіть притоку Черчілеві заявити, що німці не вміють очевидячки літаки ночами. Він доказав цим, що він чи то не хоче, чи то насправді не розуміє залізної льоґіки ударів, що змагають до того, щоб паралізувати англійське летунство та примусити його до денного рішального бою.

Саме те релятивне зменшення англійських втрат до кінця місяця також знаменне, бо ж першими загинули ті найгірші машини, ті найгірше вивчені летуни, а під кінець гинуть ті найкращі, що дорого продають своє життя.

Від жовтня прикметні риски налетів починають змінятися.

Вони йдуть ще за денного світла, але вже до них домішуються також акції нічні. Ще бачимо значну скількість так би мовити дрібних налетів, що йдуть на широких фронтах, але їх метою вже є залізничі лінії та вузли, по яких бють також спадові літаки. Бомбардують також уже й промислові обєкти, здебільша ті, що обслуговують летунство. І тут починають вживати бомби тяжких калібрів.

Водночас починається послідовне нищення засобів протилетунської пасивної оборони, головно тих повітряних перешкод на привязаних бальонах, що на них англійські військові авторитети стільки покладали надій.

Не залишаються без уваги й морські бази, з яких головно терплять ті, що біля Лондону. Сам Лондон не живе вже інакше, як від одного летунського аляриу до другого. На морі засилюється контроля анґлійських транспортів, до якої приєднуються „летуни води", — ось ці швидкі човни, про які ще окремо поговоримо.

Число боїв у повітрі зменшується, втрати з обох сторін зменшуються. Німецькі летуни знижують висоту лету, трапляються удари з низького й цілком низького лету, а це можливо лише тоді, коли ворожий повітряний відпір знесилений. Бувають дні, коли німецькі втрати, абсолютно дуже невеликі, перевищують навіть втрати англійські, тому, що низькі лети є небезпечніші.

Це навіть підкреслюють англійці у своїх радіовисильнях, забуваючи лише подати, що в ці дні майже немає боїв.

Цей період можна назвати періодом порушення економічно - суспільного життя країни та її засобів протилетунської оборони й здатности творити нові повітряні, морські, економічні та військові сили й одиниці. Цей період примушує також Англію закуплювати все потрібне в Америці, щоб таким чином шукати порятунку.

На початку листопада почалися вже й нічні налети, а листопад це місяць „Кавентрування". Масовими нічними налетами — перед якими ще за світла знімали окремі літаки пожежі для кращої орієнтації, — атакували німці один по одному військові та промислові осередки. Першим таким осередком було Кавентрі. За один нічний налет з нього залишилася руїна.

Долю Кавентрі поділив небаром і Бірмінґам та Брістоль. Крім цього пішли вже масові атаки на Ліверпуль — цю вихідну браму „Чорного краю", найважливішу пристань Анґлії, головно браму промислу, міста димарів, зачервнених облич, країни вугілля, заліза і загалом головної англійської бази.

І Лондонові дісталось чимало. Та ці налети на Лондон мали дещо інакший характер.

До речі, треба було подати декілька завваг щодо бомбардування Лондону, що триває вже майже півроку.

Мимоволі виринає питання: що залишилось з цього Лондону після цього безвпинного бомбардування? Та це може тільки так здавалося, що Лондон можна знищити в одну мить, чи за одну ніч, як це ділялось з іншими містами. Бомба важкого калібру робить вирву 100 кв. метрів. Щоб знищити все у Лондоні, потрібно поверх пів міліона важких бомб і то тоді, якщо одна з цих бомб поцілила б у нове місце! А це просто неможливе, притому сам. Лондон величезний простором, бо займає аж 672 кв. кільометри.

Винищування англійського острова з повітря продовжується послідовно; з початком грудня німецькі налети сягали на вуглеві райони, при чому найбільше пошкоджено Кардіф.

Отож листопад та перша половина грудня це час знищення обєктів англійського воєнного промислу та терроризуючої акції довкруги Лондону.

До початку січня ці налети вже не такої сили, але все ще на ці ж промислові поніщені осередки з метою постійними атаками не дати їм змоги відбудовуватись. Це інакша контроля над ними та загалом над пристанями й базами, що вже зазнали ударів. І так, чується про заатакування якогось летовища, і то після того, як радіо подасть про налет англійських літаків на Німеччину, часом довідуємось про бомбардування пристаней, маґазинів, чи складів збіжжя, тощо. Одночасно над далекими водами Атлянтику, на захід від берегів Ірляндії появляються німецькі далеколетні літаки, що згори атакують поодинокі кораблі та цілі конвої.

Це у січні і з початком лютого заревіли вже й німецькі далекосяжні гармати з побережжя Франції, що засягають передмістя Лондону. Вони то продовжують тепер нищення східньої частини південної Англії.

Оце коротке зясування тієї льоґіки німецького летунства, починаючи від вересня, коли то після визову противника до повітряних боїв, та нищення можливостей його активности, чи там спромоги оборони й випадів проти Німеччини, прийшла врешті черга на винищування ворожих осередків комунікаційних, промислових і вугільних районів. Тепер же ведеться лише контроля цих їх руїн, щоб не відбудувались, при чому продовжується морська бльокада, а в останніх часах заграли вже ці найважчі гармати, що плюють вогнем зі суходолу Европи на Англію, підготовляючи якісь нові нерозгадані ще дії...

Всеволод Петрів.

Рухома війна

Нині вже ясно, що можливості військового вирішення дає тільки *рухома війна*. Під поняттям рухомої війни треба розуміти не тільки само маневрування. „Рухома війна" це приміщення і використання усіх сил і середників, вирішного бою.

Зрештою така метода не нова. Вона лише змодернізована. Фридрих Вел., — хоч боровся проти цілого світа ворогів, все сам шукав вирішного бою і вирішував його. Це ділялося і з походом Богдана Хмельницького на Польщу. Та найкращий приклад Наполеон, — мистець рухомих боїв, а по ньому Мольтке, що в 1866 і 1870 рр. засаду нищівної рухомої війни зреалізував у всій повноті.

Треба ствердити, що думку швидкої і вирішної рухомої війни заедно плекала Німеччина. В німецькій армії її звеличником був зокрема шеф Великого Генерального Штабу, з часів з перед світової війни, фон Шліффен. І підчас світової війни Німеччина з цілою енергією намагалася надати тій думці нове життя. Похід на Францію аж до бою над Марною, Таненберґ, похід на Румунію, Сербію та десятки інших прикладів свідчать, що Німеччина саме рухомою війною намагалася знищити противника.

По світовій війні виринуло питання, що його ставляли собі всі великі військові фахівці: наскільки існує можливість в прийдешній війні перейти знову до рухомої війни й тим самим здобути вигляди мілітарної перемоги — чи найближча війна застрягне знову ж у позиційних боях?

Військові та політичні круги Англії й Франції, по досвідах зі світової війни, вважали, що найсильнішою формою ведення війни є таки оборонна — зокрема у відповідних господарських умовинах — та що німецькій армії ніколи не вдасться проломити величезні укріплення на заході. Бльокада й пропаґандивна війна мали й тим разом викінчити Німеччину. Такий розвиток воєнної думки, що є рівночасно доказом слабої підготови західних народів, не в малій мірі причинився до ослаблення їхнього військового духа. Вояк, приготований на оборону й ще до того легку, не може перейти нагло до наступу, зокрема вирішного. Німеччина, натомість, була іншої думки. Вона приготовлялась лише до рухомої війни з найшвидшим вирішенням.

Скомплікована технічна зброя та моторизація армії, поруч усіх користей крие в собі і дуже велику небезпеку. Теперішня війна полягає на самовідповідальності ті ініціятиві кожного поодинокого вояка.

Новинки

КАЛЕНДАР.

ЛЮТЕНЬ.

15. Субота — СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЄ.
16. Неділя — Про блудного сина.
17. Понеділок — пр. Ізидора .

ПРИ ВИСИЛЦІ ГРОШЕЙ ДО „УКРАЇНСЬКОГО ВИДАВНИЦТВА" (з Німеччини), просимо докладно подавати, на що призначені гроші й докладно писати свою адресу латинкою.

— РЕЦИТАТОРСЬКИЙ ВЕЧІР ТВОРІВ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА відбудеться заходом УДК у Кракові в рямцях акції зимової допомоги в неділю 16. лютого ц. р. в салі УОТ (Просвіти), Адольф-Гітлер-Пляц 12, II. п. — Рецитуватиме М-Р ЮЛІЯН ҐЕНИК-БЕРЕЗОВСЬКИЙ на тлі стилевих декорацій проф. Марії Гарасовської-Дачишинової. Початок точно о год. 19.15. Підчас програми нікого на салю не впуститься.

— НІМЕЦЬКИЙ ВИКЛАД ПРО УКРАЇНУ. Д-р Гайнріх Курц виголосив у Кракові 13. II. обширний виклад про Україну, історію її землі й народу продовж останніх 1000 літ. Обширний звіт з оцінкою з того незвичайно цікавого викладу цього доброго знавця української справи подамо в черговому числі.

— ЗМАГАННЯ за відзнаку лещетарської справности, що їх заповів Краківський Курінь Молоді на попередню неділю, відбудуться тієї неділі — 16. лютого, в год. 8.30 на останній зупинці 4-ки. Змагання відбудуться, коли буде відповідна погода.

— ЗАХОДОМ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ УОТ Краків, відбудеться для членів і впроваджених ними гостей в неділю 16. ц. м. в год. 20.15, після рецитаційного вечора, ДАНСІНҐ в домівці УОТ, Адольф-Гітлер-Пляц 12, II. п.

— СХОДИНИ СЕКЦІЇ НАРОДНЬОГО ЗДОРОВЛЯ відбулися дня 5. лютого в домівці УОТ у Кракові. Наради отворив і проводив ними референт Секції Народнього Здоровля при УЦК лікар д-р Подолинський. Секретарював лікар Т. Лапічак. Від УДК взяв участь у нараді як голова д-р В. Загайкевич. По відчитанні затвердженого УЦКомітетом правильника, вивязалась незвичайно цікава дискусія, головно про те, кого має ця Секція обєднувати і який має бути обем її діяння. Загальна думка виявилась у тому напрямі, що це має бути не тільки Секція лікарів, але Секція Народнього Здоровля. На внесення д-ра Подолинського затвердив голова УДК головою новозаснованої Секції лікаря д-ра Ярослава Воєвідку, а відтак на пропозицію цього останнього затвердив секретарем Секції лікаря Тому Лапічака, касієром д-ра Анатоля Грицая. Треба побажати Секції найкращих успіхів у її праці. Ввесь загал наших лікарів, фармацевтів і всіх, що присвятили своє життя цій важній ділянці, зрозуміє вагу цієї Секції та стане її активними членами і дасть їй усяку потрібну поміч.

— ЗЛОЖЕННЯ ДО ГРОБУ тлінних останків папи Пія XI. відбулося в Римі 10. лютого. В цих торжествах узяли участь тисячі священиків, черців і черниць. Папа Пій XII. відправив торжествене богослуження та виголосив проповідь. Представники катол. Церкви з усіх европейських країв, члени дипльоматичного корпусу та численні достойники взяли участь у торжествах зложення домовини з тлінними останками папи Пія XI.

= ВИШКІЛ совітської армії має йти в такому напрямку, щоб його можна використати підчас війни. У першій мірі використають досвід совітсько-фінляндської війни та війни на Заході. Спеціяльний вишкіл переходитиме піхота. Також усі інші роди зброї мусітимуть перейти вишкіл піхоти.

= ГОЛОВНЕ КОМАНДУВАННЯ німецької армії дозволило французькому Червоному Хрестові пересилати католицьким священикам, що опинилися у полоні, все, що необхідне для відправи Служби Божої.

= КРІМ ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ Анґлія післала Греції ще 71.000 фунтів штерлінґів готівкою. Одночасно Анґлія зайняла грецьку фльоту, містоти 350 тисяч тон, що представляє вартість 1.8 міліярдів фунтів штерлінґів. Добрий інтерес робить Анґлія на своїх союзниках.

= СПРАВА ЗАСОБЛЕННЯ Бельгії у харчі в лютому значно покращала. У Голяндії та Німеччині приготовили більшу кількість бараболі, призначеної для Бельгії.

= ЕСПАНСЬКИЙ уряд дозволив повернутися до краю політичним еспанським еміґрантам, що досі перебували у Франції. Виключені від повороту всі ті, що мають за собою вбивства, крадежі або інші злочини з часів громадянської війни.

= 32-ох НІМЕЦЬКИХ католицьких священиків, що виконують обовязки полевих духовників, відзначили „Залізним Хрестом" першої кляси, 71 священиків наділили „Залізним Хрестом" другої кляси.

= У ФРАНЦІЇ знову почав виходити відомий протижидівський тижневик „Же Сві Парту" — „Я є всюди". З наказу жида Манделя, що був міністром внутрішніх справ, 3. червня 1940 арештували редакторів цього тижневика.

= ҐЕН. СОБОЛЕВ, секретар народнього комісаріяту закордонних справ, прибув до Софії.

= АВСТРАЛІЙСЬКИЙ міністр війни Шпендер заявив, що найближчі 6 тижнів будуть рішальні для теперішньої війни.

Малий фейлєтон

Конкурс

Є порода людей, відомих на світі під назвою „добрих до хати".

Поділяється ця порода на дві різновидності: просто „добрих до хати" (звичайна, так би сказати, еліта) й „дуже добрих до хати" (супереліта).

Усі добре знаємо цих людей.

Влізе такий добродій чи добродійка вам до хати й сидить. Сидить годину, дві, три, сидить пять годин, шість, скільки хоче, іноді цілий день може висидіти, — і морочить вам голову.

Спершу ви нудитеся й зіваєте, потім починаєте виявляти зденервування й дивитися на годинник, потім злоститеся й, заклавши руки до кишень, ходите тяжкими кроками по кімнаті, нарешті хапаєтеся за важкі речі, готові що-хвилини пустити їх у голову гостя — ніщо це „добрим до хати" не промовляє ні до серця, ні до розуму, ніщо їх не торкається, ніщо не хвилює, не дивує, не ображає. Вони мусять відсидіти своє у вас — і „хоч кров із носа", як той сказав.

Ще тако-сяко, коли вам нема чого робити. Ви можете тоді собі покластися на канапі, не вяжучись приявністю гостя чи гості, й переспати добрих пару годин. Гість не втече від вас — не бійтеся.

Можете навіть розібратися, оглянути свої бородавки чи родимі плями на грудях у їх приявності, що хочете, можете робити. Це не вражає „добрих до хати", гість сидітиме далі.

Але уявіть собі, що в вас є робота! Та ще, не доведи Господи, спішна робота! Гість, не зважаючи ні на що, сидітиме й вертітиме діру в вашому серці.

Єдина рада в таких випадках відразу ж із появою гостя закинути собі шалик на шию, одягнути плащ і заявити:

— А-а, дуже мені мило, радію дуже, що зайшли відвідати мене. Але я саме на засідання їду.

— Як? У такій порі?

— Так. Це дуже важне, знаєте, засідання і я вже їду

Не думайте, що так уже відразу й відчепитеся від милого гостя. Пару годин гість перетримає вас у передпокої, поки ви, лишивши в пальцях у нього ґудзик від свого плаща, не вирветеся на волю.

А буває, що такий „добрий" не тільки відпровадить вас на „засідання", а й сам на нього піде.

Це — в хаті.

А що ви зробите, коли такий „добрий" чи „добра" прийде вам до бюра, або, як ось у нас, до редакції?

На дверях у вас написано: від 11 до 1-ої.

На це „добрі" не звертають аніякісенької уваги.

На стіні в вашій кімнаті висить плякат:

„Час — це золото".

На другій стіні написано:

„Скажи, чого хочеш, у двох словах — і забирайся. Не відбирай дорогого часу".

Це не зворушує серця „добрих", навіть коли б ви тикнули пальцем у ці написи.

Можете вийти з кімнати. Але хто поручиться за те, що милий гість не піде слідом за вами, навіть туди, де вода шумить, або не залишиться в кімнаті чекати на вас, — годину — дві — три, — у „добрих" усе є час.

Пробували деякі зачиняти „добрих" на ключ у кімнаті. Ну, й думаєте, на ліпше це вийшло? Цілий тиждень потім ходили по ваших слідах за вияснениям, як це ви могли щось подібне зробити.

Діру виверчують у вас ці добродії й добродійки із „добрих", але ліку нема від них.

Зверталися вже навіть до лікарів за порадою, чи нема часом якихось пігулок від „добрих". Один, кажуть, тільки лік є, але зарадикальний: ціянкалі.

Тому редакція розписує безтерміновий конкурс на винайдення ліку від добродіїв і добродійок із породи „добрих до хати" і щедро гонорує винахід.

Зголошення приймає навіть уночі.

ОДУД.

На Атлянтику затоплено 670.000 тон

БЕРЛІН, 14. II. — Головне Командування Німецьких Збройних Сил подає:

Підчас акції німецьких боєвих кораблів проти ворожих транспортів під конвоєм затоплено ще один озброєний корабель так, що число затоплених ворожих кораблів зросло до **14**, загальної містоти **92.000** тон.

Німецькі воєнні кораблі на Атлянтику й на океанах затопили разом **670.000** тон ворожих або на ворожій службі кораблів. До цього треба ще додати великі втрати, що їх мав ворог внаслідок вибухів мін на океанах.

Підчас атак на важні військові обєкти на англійському острові німецькі боєві літаки скинули влучно бомби на одну з електрівень в околиці **Ґлезґова**, на портові обєкти на східньому побережжі **Шотляндії** та південно-східньої **Анґлії**. На схід від Петерґіду заатаковано успішно один транспорт під охороною та розпорошено. Влучні поціли поважно ушкодили 6 кораблів. Два більші кораблі загорілися та перехилися на бік.

У сміливому спадному леті один з боєвих літаків затопив один корабель-цистерну містоти 8.000 тон біля Гервич. Цей самий літак скинув влучно бомби на один з більших торговельних кораблів і на одне підводне човно так, що треба числитися з їхнім затопленням.

Ескадри боєвих літаків в районі Середземного моря знищили ганґари, табори й літаки на землі в **Киренаїці**. Успішні атаки переведено на військові обєкти на **Мальті**.

Минулої ночі німецьке летунство обкидало успішно бомбами летовища та промислові обєкти довкруги **Лондону** та при гирлі **Темзи**.

Ворог не налітав на терени Німеччини.

Ловецькі літаки знищили 3 запорові бальони над **Довром**. Артилерія воєнної маринарки зістрілила біля побережжя **Норвеґії** один ворожий літак. Пропав один німецький літак.

КОМУНІКАТ
УКРАЇНСЬКОГО КОНСУМУ В КРАКОВІ

В тижні від 17. до 23. лютого 1941 р. визначено продажу таких приділових продуктів:

Хліб і мясо — в дотеперішній кількости й ціні.

Макарон і кашу — на дитячі карти, відтинки „N" 43 і 44, по 500 ґр. (по половині обох продуктів) на особу, в максимальній ціні.

На додаткові карти II., на відтинки „N" 9 і 10, по 400 ґр. (по половині обох продуктів) на особу, в максимальній ціні.

Муку — для дорослих і дітей на нормальні карти, відтинки „M" 24, 25, 26 і 27, по 400 ґр. на особу, в ціні 0.70 зол. за 1 кґ.

На додаткові карти II., відтинок „M" 5, 6, 7 і 8, по 400 ґр. на особу, в ціні, як вище.

Цукор — на додаткові карти II., на відтинок „Z" 17, по 100 ґр. на особу, в ціні 1.60 зол. за 1 кґ.

Мармеляду — на нормальні карти (дорослі й діти), відтинки „A" 28 і 29, по 400 ґр. на особу в ціні 3.60 зол. за 1 кґ.

Марґарину — на додаткові карти II., на відтинок „N" 31 по 125 ґр. на особу, в ціні 5.— зол. за 1. кґ.

Яйця — на нормальні карти (дорослі й діти), відтинок „N" 33 по 1 шт. на особу, в ціні 0.20 зол. за 1 шт.

Пригадуємо, що маргарину, яйця, муку, цукор і мармоляду, макарон та кашу розділює кольоніяльна крамниця консуму при Бурґштрассе 34, хліб при Бурґштрассе 32 (в подвірю), а мясиво при Ягайлонській 6.

Щераз звертаємо увагу, щоб вибирати всі продукти лише в Українськім Консумі (в інтересі особистім і загальнім) та в означеному часі, бо ніяких позатермінових вимог не можна брати під увагу, тому, що треба що тижня складати звіт з розділу приділів.

В суботу 15. II. ц. р. крамниці Консуму будуть відчинені лише до 11.30.

Управа.

Короткі вістки

— ФРАНЦУЗЬКИЙ амбасадор в Уошинґтоні Генрі Ей відбув розмову з Рузвелтом і просив його післати харчі до Франції.

— НОВИМ ШЕФОМ генерального штабу червоної армії іменували команданта київської військової округи ґенерала армії Жукова. Дотеперішній шеф генерального штабу ґен. Керечков є заступником народнього комісара війни. Крім нього йому доручили справу вишколу червоної армії.

— АНҐЛІЙСЬКИЙ міністр війни Меджесин заявив, що від двох останніх місяців 1940 р. щодня нищиться та псується 300 військових авт. У листопаді й грудні 1940 р. знищили й ушкодили 1.800 анґлійських військових самоходів.

— ПРЕЗИДЕНТ АРҐЕНТИНИ д-р Ортіз звернувся до народу з універсалом, що закликає до порядку й спокою.

— ОДИН з читачів анґлійського щоденника „Дейлі Геролд" жалується, що лист наданий в Індії 14. X. 1940 р. йому щойно тепер доручили. З цього видко, як успішно діє німецька протибльокада, що примусила анґлійців перенести корабельний рух на далекі довкільні шляхи.

— ВІДОМИЙ італійський фашистівський часопис „Ляворо Фашіста" пише, що теперішня війна це не тільки боротьба зброї, але також і праці. Америка ніколи не переможе у перегонах праці Німеччину, бо за нею стоїть вся Европа зі своїми 350 міліонами населення.

— ДО ПРИСТАНІ у Ґібральтарі причалив один анґлійський лінійний корабель, що обстрілював Ґеную. Серед його обсади дуже багато вбитих і ранених. Інший анґлійський корабель італійці важко ушкодили.

— ЩЕ ВПРОДОВЖ ЛЮТНЯ міністр закордонних справ Юґославії — Цінцар Марковіч — відвідає Будапешт. Тоді мають обмінятися ратифікаційними грамотами югославянсько-мадярського договору приязні.

— У БУКАРЕШТІ відбулося засідання румунського уряду. Ґен. Антонеску подав низку вказівок, як зреорганізувати поодинокі міністерства. На зовсім нових підставах побудують програму виховання молоді. Багато уваги присвячуватимуть справам суспільної опіки.

— АНҐЛІЙСЬКІ ДІТИ, що не мають змоги вчитися, попали в тенета злочинности. Суд для малолітніх у Бермингемі розглядав впродовж одного року 2.680 справ проти молоді нижче 17 літ.

— ФРАНЦУЗЬКИЙ щоденник „Нуво Тан" звертає увагу, що амбасадор Рузвелта у Франції, Лігі, веде велику акцію, щоби придбати змогу впливати на рішення марш. Петена. Америка хоче використати Францію виключно для своїх власних цілей. Тоді, коли Лігі метушиться у Віші, Рузвелт хоче виголодити Францію при помочі Анґлії.

— НІМЕЦЬКІ БОЄВІ ЛІТАКИ, що недавно заатакували анґлійські летовища в Ісляндії коло її столиці Рейкявік, придбали цінні інформаційні матеріяли.

— АРҐЕНТИНА душиться від надміру кукурудзи. Арґентина мусить заступити вивіз кукурудзи її внутрішньою консумцією. В Арґентині вживатимуть кукурудзи як корму для худоби і як дешевого опалового матеріялу.

— МИНУЛОЇ неділі посвятили памятник Папи Пія XI-го .

— У ВЕЛИКІЙ САЛІ будапештенського університету відкрили Німецький Науковий Інститут, що його зорґанізувало й вивінувало німецьке міністерство заграничних справ.

— ПРОТЯГОМ місяця грудня 1940 р. анґлійські суди покарали 1.650 осіб за зловживання і обманства в торгівлі харчами.

— МИНУЛОГО вівтірка ввесь Ніппон незвичайно врочисто святкував роковини заснування ніппонської держави. В 9-ій годині рано сирени повідомили про початок свята. Опісля 7 міліонів мешканців Токія склало святочний поклін у бік цісарської палати.

— ПІДЧАС ДИСКУСІЇ в анґлійській палаті громад один посол з Робітничої Партії сказав, що власники великих складів з харчами не хотять давати ключів представникам протилетунської оборони. Вони бояться крадежі й воліють, щоби склади згоріли, бо тоді дістають великі премії.

— ПРИПИНЕННЯ воєнних дій між Сіямом та Індокитаєм, що минало у мин. вівторок, продовжено на два тижні. Одночасно йдуть мирові переговори в Токіо.

— ҐЕН. ДЕ ҐОЛЬ заложив свою головну кватирю в Адені. Звідти він керує французькими військами, що діють у Киренаїці.

— НОМУРА, новий ніппонський амбасадор у Зл. Державах, прибув до Уошинґтону.

— З ГАҐИ повідомляють міродатні чинники, що анґлійське летунство перевело кілька більших налетів на низку голяндських місцевостей. В різних околицях краю скинено багато розривних і запальних бомб, що вибухли переважно на полях. У кількох місцевостях бомби впали на будинки та спричинили жертви серед населення. Бомби спричинили низку пожеж, які скоро вдалося погасити. Так то бомбардують анґлійці свою колишню союзницю...

НІППОН ОСТЕРІГАЄ РУЗВЕЛТА

ТОКІО, 14. II. — У середу відбулася в Уошинґтоні пресова конференція. Президент Рузвелт заперечив перед журналістами можливість війни на Тихому океані. З цього приводу ніппонський токійський щоденник „Йоміюрі" писав у четвер, що Рузвелт небезпечно перебільшує свою самопевність, коли думає, що дипльоматичні заходи Злучених Держав виключають заздалегідь ніппонські дії на тихоокеанських просторах. Те, що досі Рузвелт говорив, — пише згаданий щоденник, — як також приготування фльоти Злучених Держав, змагають до того, щоб спинити введення нового порядку у Східній Азії. Все те стало причиною, що слова президента викликують сумніви. Далі щоденник зважає на те, що Злучені Держави післали своїх знавців морських справ до Порт-Дервіна і до Сінґапуру та на те, що саме недавно відбулися в Уошинґтоні розмови з австралійським послом. Ті розмови дозволяють здогадуватися, що вже навіть підписали договір про те, що австралійські та новозеляндські пристані й летовища стоять до розпорядимости американської фльоти та летунства Злучених Держав.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

ВІДНОВЛЮЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1941 РІК!

Місячна передплата — 6 зол.

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол. 1/16 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.

ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередну адресу.

ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Генерального Губернаторства треба посилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 2.143. З Німеччини чеками нашого видавництва на Postscheckkonto Berlin № 68085.
З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. Курс 1 нім марки 2 злоті; 1 чеської корони 20
При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. Звертаємо увагу: подавати читку і докладну адресу.

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, II. Тел. 230-39
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79